

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 2/2025

LIVBATALJON

DUBBLA ROLLER I SKYDDET AV RIKETS LEDNING

Paradigmskiftet till sjöss **MARINCHEFEN**

RYMDFÖRMÅGAN växer i raketfart

Möt svenske officeren i **PENTAGON**

PLUS: FÄLTARTISTERNA | CBRN-PREMIÄR | TAURUS TILL JAS
HISTORIA: NORSKA GARDET I STOCKHOLM

FÖR ETT STARKARE NATO

NÄR KÄNSLAN INFINNER sig vid dagens början, att inte veta hur dagen slutar, är det svårt att sätta pennan på pappret och ge en bedömning av läget som håller över tid. Men en sak vet vi: Behovet av förmåga att tänka strategiskt och att kunna omorientera sig ökar i turbulens, men också att hålla fast och hålla i svenska intressen.

Mina fixstjärnor är att leverera på försvarsbeslutet med krigsför-

allt att döma kunna etableras också i vårt geografiska närområde.

OKLARHETER KRING USA:S linjer och åtgärder framåt skapar osäkerheter och spekulationer, men på militär sida fortsätter samarbetet med våra amerikanska kollegor i så hög utsträckning som möjligt. Oavsett allt annat kommer Europa behöva ta ett större ansvar för vår egen säkerhet, bland annat genom

” Sverige tar ansvar som allierad och vi är som nation fast beslutade att öka vår egna militära styrka och uthållighet. ”

banden främst och att samtidigt vara en trovärdig och drivande allierad. Diskussioner om mer pengar eller nya förmågemål ska inte divergera oss i tanke eller handling mot de uppgifter vi vet att vi har. Vi handskas med förändringar i den takt de inträffar.

I skrivande stund pågår ödesmätade förhandlingar om Ukrainas framtid. Hur dessa faller ut, liksom initiativ till eventuella militära efterföljande operationer, vet vi inte idag. Om intensiteten i kriget mot Ukraina går ner, eller avbryts, möjliggör det för Ryssland att disponera om sina styrkor och att intensifiera utvecklingen av militär förmåga. Denna ökade militära handlingsfrihet kommer av

att stärka Natos europeiska pelare. Min övertygelse efter en intensiv mötesperiod med mina europeiska försvarschefskollegor är att så också kommer ske. Sverige tar ansvar som allierad och vi är som nation fast beslutade att öka vår egna militära styrka och uthållighet.

I tider av snabba förändringar ökar behovet av information. Jag vill därför tipsa om min podcast ”Gå på, Marsch”, som jag använder för att kommunicera med alla som är engagerade i det militära försvaret. Du hittar den där poddar finns, bland annat på Acast, Spotify och i Apples Podcaster.

Michael Claesson
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S12 PORTRÄTTET**

Logistikchefens pussel

S14 IT STEPPAR UPP

CIO Mattias Hanson

S16 UNDVIK SPIONFÄLLAN

Musts uppmaning

S22 VÅR MAN I PENTAGON

Formar flygets framtid

S26 LUFTSTRIDER I NATOÖVNINGRamstein flag
i Nederländerna**S36 MARINCHEFEN**

Om paradigmskiftet

S40 SJÖFFICER I LUFTENBrinner för sjöstriden
– i helikopter**S42 LÖNELYFT**

Så utvecklas lönerna

S46 PLIKTRÅDET"Viktigt samtal om
mjuka värden"**S48 DÖRRÖPPNANDE SKOLA**Mekanikerskolan på
Amf 1**S50 MATERIEL**

Jas får Taurusrobot

S52 TEST: TGB24

Inget stoppar den

S54 FÄLTARTISTERNA

Nystart i Lettland

S57 TERAPIHUNDENBlandrasen Archie
hjälpes värnpliktiga**S58 HISTORIA**Norska gardet
i Stockholm**S62 TILL SIST**Gamla nyheter,
nya båtar, vinterläger**S65 MAGASINSFYND**Döderhultarns
flygfäbless**S65 KRÖNIKA**

Inte rädd – beredd

S67 BILDEN**ETT VAPEN I INFORMATIONSKRIGET**

"KRIGETS NATUR ÄR tidlös, samtidigt som dess karaktär är stadd i ständig förändring" formulerade Carl von Clausewitz utifrån praktiska erfarenheter och teoretiska studier av revolutions- och napoleonkrigen för 200 år sedan. "Sverige är inte i krig – men det råder heller inte fred", yttrade statsministern på Folk och Försvar i Sälen. Den mellanstatliga konflikten är lika tydligt antagonistisk som i början av 1800-talet, med nya medel och metoder. I informationsmiljön böljar en ständig batalj fram och åter – ibland synlig, men ofta dold. Trovärdiga kanaler för fakta och information ökar i värde och här har Försvarets forum sin givna plats.

Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör

RYMDESTYRKA Så ska Sveriges rymdförmåga ge Försvarsmakten övertag. **\$18**

SHOWTIME Fältartisterna är tillbaka! Vi besökte gänget inför premiärkonserterna i Lettland. **\$54**

LIVBATALJON De försvarar nationens ledning och excellerar i kungliga parader. **\$28**

NORSKA GARDET Under 32 år låg ett norskt garde stationerat i Stockholm, i folkmun de norska skarpskyttarna. **\$58**

Trycksak
3041 0116

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmärk, henrikradmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 25 april 2025. ISSN 1100-8245. Omslag: Adrian van den Broeck/Försvarsmakten.

FLER MÖJLIGHETER ATT ANSÖKA TILL OFFICERSUTBILDNING

Från hösten 2025 går Försvarsmakten in i en ny rytm för ansökan och prövning till Grundläggande officersutbildning (GOU).

DEN NYA RYTMEN innebär att ansökan och prövning kommer ske två gånger per år inför varje utbildningsstart. Den första perioden sker under hösten och den andra under våren.

Förändringen sker i huvudsak för att få så många som möjligt att ansöka till någon av officersutbildningarna. Grundläggande officersutbildning (GOU) utgörs av specialistofficersutbildningen (SOU), reservofficersutbildningen (ROU), reservspecialistofficersutbildningen (RSOU) och flygförarutbildningen (FFU).

Förändringen innebär att de sökande får möjlighet till fler och längre tillfällen att ansöka under året. Den skapar även ökad flexibilitet för förbanden i att stödja och hantera de sökande utifrån dess verksamhet, samt att belastningen på Plikt- och prövningsverket jämnas ut.

– Jag är väldigt nöjd med att antalet ansökningar om att bli officer, reservofficer eller specialistofficer ökat rejält två år på raken. Nu tar vi nästa steg med förstärkta rekryteringsåtgärder där vi även möjliggör för fler att söka genom att utöka ansökningsperioden, säger generalmajor Michael Cherinet, Försvarsmaktens utbildningschef.

Höstens ansöknings- och prövningsperiod riktar sig främst till anställda soldater, sjömän och gruppbefäl (GSS). Man kan ansöka under valfri period men det finns

Ansökningarna till officersutbildningar har ökat kraftigt under två år. "Nu tar vi nästa steg med förstärkta rekryteringsåtgärder", säger utbildningschefen.

en begränsning i antalet prövningsplatser på Plikt- och prövningsverket. Därför bör en majoritet av GSS:erna ansöka under hösten för att säkerställa att man också får genomföra en prövning på Plikt- och prövningsverket under hösten.

VÄRNPLIKTIGAS PERIOD

VÅRENS ANSÖKNINGS- OCH prövningsperiod riktar sig främst till värnpliktiga och civilanställda och de som inte har ett engagemang i Försvarsmakten, men med genomförd grundutbildning.

En majoritet av de värnpliktiga bör ansöka under våren för att också få genomföra en prövning på Plikt- och prövningsverket under våren.

Ansökan öppnar samtidigt som ansökan till officersprogrammet vid Försvarshögskolan (FHS), som fortsatt endast

har en period för ansökan, men Försvarsmakten stänger sin ansökan en månad efter att FHS stänger sin. Detta för att möjliggöra för de värnpliktiga att komma längre in i sin grundutbildning för att kunna göra ett än mer medvetet val än vad de har möjlighet till idag.

Generalmajor Michael Cherinet, Försvarsmaktens utbildningschef.

TRÄNGREEMENTET STÄRKER SJUKVÅRDSFÖRMÅGA

Under tio veckor i höstas utbildades ett stort antal soldater från flera olika förband inom sjukvård, under ledning av Trängregementet och Försvarsmedicincentrum (FömedC).

SKADEUTFALLET ÄR STORT. Soldater skriker och vrider sig i smärta, och fler är på ingång. De ska omhändertas fort och transporteras vidare fortare. Detta är skadeplatsen, och de ska till förbandsplatsen. Någon har fått sina ben överkörda av en bandvagn, någon annan har flera skottskador. Nu påbörjas resan i sjukvårdskedjan.

Momentet är en del av den sjukvårdsutbildning som T2 genomfört i Skövde med värnpliktiga från flera olika förband. Målet, att på varje kompani ha förmågan att omhänderta skadade, är avgörande för att stärka vårt försvar i händelse av krig.

– Den största utmaningen under den här utbildningen har varit det stora elevantalet. Allt ska samordnas, alla ska utbildas och elevernas utveckling ska följas upp individuellt kopplat mot en gediget ställd målsättning, säger Oliver Ljung, kompaniövningsledare.

CIVIL SJUKVÅRD STÖTTAR

SAMTLIGA SOLDATER I utbildning genomför en sju veckors gemensam grundutbildning,

Det stora antalet deltagare var en rejäl utmaning, enligt övningsledare Oliver Ljung. "Allt ska samordnas, elevernas utveckling ska följas upp individuellt."

varpå de blir sjukvårdare. Därefter tillkommer en treveckors befattningsspecifik utbildning. Utbildningen består av tre befattningsutbildningar: Sjukvårdsgrupp och sjuktransportgrupp, förbandsplatsgrupp och traumatropp.

I utbildningen deltog legitimerad personal som till vardags arbetar inom civil sjukvård, bland annat som sjuksköterskor och läkare. Att kunna öva tillsammans med

civil sjukvård är en ovärderlig möjlighet att skapa lärande realism i övningsmomenten.

– Legitimerad personal är superviktigt för att få detta att fungera. De står för fördjupningen av den medicinska utbildningen, säger Ljung.

Utöver värnpliktiga från T2 deltog även värnpliktiga från K3 och P4 under utbildningen. Dessutom medverkade FömedC. Totalt deltog över 100 personer.

VICTOR HILDING/FÖRSVARSMAKTEN

CITATET

"Vi är duktiga på att träna förbanden i skogen och i fronten, men för att ta sig dit måste vi träna på att mobilisera också."

Arméchef Jonny Lindfors | DN 27 februari, om Operation St Göran

ÅTTA JAS 39 TILL NATOSTYRKA

För första gången kommer svenskt stridsflyg att basera utomlands för att ingå i Natos förstärkta incidentberedskap, enhanced Air Policing.

FRÅN EN BAS i Polen kommer en stridsflygdivision med åtta Jas 39 Gripen att patrullera och försvara alliansens luftrum under Natos ledning

Divisionen, som hör till Norrbottens flygflottilj, kommer att stå i beredskap i Polen från april till juni för att delta i Natos luftrumsövervakning i alliansens norra övervakningsområde.

– Vi har en lång erfarenhet av att upprätthålla och säkerställa Sveriges territoriella integritet med vår incidentberedskap. Det som är nytt är att vi nu genomför samma flyguppdrag från Polen och inom ramen för Natos förstärkta luftrumsövervakning av det

Svenska Jas 39 Gripen kommer att basera i Polen för att delta i Natos luftrumsövervakning.

FÖRSVARSMAKTEN

allierade luftrummet, säger Jörgen Axelsson, flygvapnets operationschef.

Åtagandet omfattar markpersonal om cirka 110 personer, i huvudsak från Norrbottens flygflottilj men divisionen är även förstärkt med personal från Försvarsmaktens andra flygvapenförband.

– Genom att vi bidrar till Natos samlade avskräckning

och försvar stärker flygvapnet även Sveriges säkerhet. Det är en viktig utveckling av vår förmåga och ytterligare ett steg för flygvapnet att bli fullt integrerad i Natos luftförsvar, säger Jörgen Axelsson.

De svenska Jas 39 Gripen kommer att ledas av Natos luftoperationscenter Combined Air Operations Centre i Uedem i Tyskland.

NYA LASTBILAR RULLAR IN

800 nya lastbilar levereras till Försvarsmakten mellan 2025 och 2027, bland annat en sexhjulsdreven modell.

LASTBILARNA ÄR FRÅN Scania och Volvo, i huvudsak av samma modeller som redan levererats de senaste åren. Leveransen inkluderar även sexhjulsdrivna flaklastbilar.

– Det är ett bra bidrag till vår gemensamma försvarsförmåga. En robust logistikkedja är grunden för verksamheten, sade

De ny lastbilarna kommer både från Scania och Volvo.

arméchefen Jonny Lindfors vid en kontraktskrivningsceremoni för de nya lastbilarna.

Kontrakten på de nya lastbilarna är värderade till sammanlagt cirka 1,4 miljarder kronor.

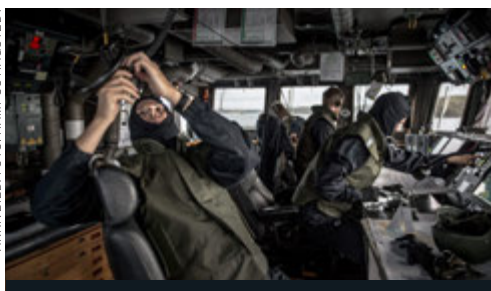

Svensk Jas 39 Gripen eskorterar en Boeing E-3A Airborne Warning & Control System (AWACS).

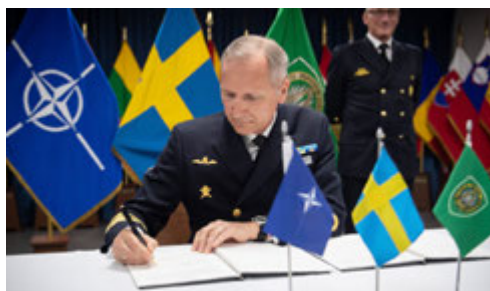

Sverige stärker Nato. Försvarsmakten bidrar med unika förmågor och välutbildad personal.

ARKIVBILD. FOTO: HAMPIUS HAGSTEDT

Minröjningsfartyget HMS Ulvön deltar i ett av Natos stående förband, minröjningsstyrkan SNMCMG1 (Standing Naval Mine Counter Measure Group 1).

Viceamiral Jonas Haggren undertecknar Natoavtalet.

ETT ÅR SOM ALLIERAD

Under det första året som allierad har Sverige bidragit till Natos gemensamma förmågor, tagit plats i de beslutande organen och integrerats allt mer i Natos strukturer.

– Vi har i dag ett högt förtroende och det är något vi bör hålla i, säger viceamiral Jonas Haggren, Sveriges militära representant till Nato och EU.

Den 7 mars 2024 blev Sverige fullständig medlem av Nato.

– Denna historiska händelse medför ömsesidiga obligationer mellan samtliga 32 medlemsstater. Nato är starkare med oss som medlemmar och Sverige står starkare som allierad, säger Jonas Haggren på ettårsdagen

av inträdet.

Som militär representant företräder Jonas Haggren Sverige i Natos militärkommitté, MC (Military Committee). Till dess uppgifter hör att ge militära råd till Nordatlantiska rådet, NAC (North Atlantic Council), som är alliansens högsta beslutsfattande organ.

INTEGRATION FORTGÅR

UNDER DET ÅR som gått har arbetet med Sveriges integration i Nato varit en av de högst prioriterade punkterna. I den osäkra och farliga tid Europa nu befinner sig är det av stor vikt att Sveriges integration i Natos strukturer fortsätter med oförminskad kraft, understryker Jonas Haggren.

I juni i år samlas Natos 32 medlemsstater i Haag, i Nederländerna, för att slå fast målen för alliansens förmågor under de kommande åren. Vad Sverige ska bidra med tas fram i en dialog mellan våra representanter och övriga medlemmar.

– Vi bidrar redan till Natos gemensamma förmågor men också till en stark sammanhållning, och vi uppfattas inte som nybörjare. Detta är i sin tur en förtroendefråga, vi har i dag ett högt förtroende och det är något vi bör hålla i, säger Jonas Haggren.

Sedan april 2024 ingår Försvarsmakten fullt ut i Natos planer och operationer. Arbetet med integrationen i alliansen väntas samtidigt ta flera år.

NY PARADHJÄLM

I två år har Livgardet arbetat intensivt med att ta fram en ny, modern och säker paradhjälm anpassad för ridning. Den första prototypen är nu här. Om allt går som planerat gör den debut i de beridna paraderna i sommar.

HJÄLMEN HAR SAMMA klassiska design som tidigare, men innehåller den senaste säkerhetstekniken. Många av detaljerna är exakt samma som, eller mycket lika tidigare hjälm.

Ytterhöljet är i plast med metalledetaljer. Piken kan enkelt bytas ut mot en särskild plym och alla lösa delar är gjorda för att lossna vid fall från hästen.

Hjälmen är cirka 15 % större än sin föregångare eftersom det på insidan sitter

Det har jobbats hårt för att få den nya hjälmen att se gammal ut.

JENNY RINGSTRÖM/FÖRSVARSMAKTEN

en ridhjälm med MIPS-skydd. Något som ger ryttaren ett ökat skydd mot rotationsskador vid fall.

Det här är en hjälm där säkerhet och tradition går hand i hand – precis som det ska vara!

PÅ NY POST

Flottiljamiral **Fredrik Peedu** har placerats som chef för Kommunikationsavdelningen, tillika kommunikationsdirektör, vid Försvarsstaben – från den 10 feb till som längst den 31 jan 2028.

Brigadgeneral **Anna Siverstig** ställs till Utrikesdepartementets förfogande som militär rådgivare, från den 1 feb och som längst till 31 jan 2027.

Kommendör **Anna-Karin Broth** placeras som stabschef vid FST GEN den 1 april, som längst till 31 mars 2028.

Brigadgeneral **Andreas Dung** placeras som stf chef för FST STRAT från den 11 mars och som

längst till 29 feb 2028.

Brigadgeneral Rickard Johansson placeras som C SFL från den 11 mars och som längst till 31 okt 2027.

Brigadgeneral **Michael Carlén** placeras som armédivisionschef från den 4 mars och som längst till den 29 feb 2028.

Överste **Markus Gannerud** placeras som chef för Trängregementet den 4 juni och som längst till 30 juni 2028.

Försvarsmakten förlänger överste **Mats Johanssons** placering vid HKV OPS som chef J7 under perioden 1 feb 2026 tills vidare, dock längst till 1 jan 2027.

Försvarsmakten förlänger kommandör **Håkan Nilsson** som marinstabschef från den 1 juli 2025 tills vidare, dock längst till 30 juni 2026.

Kommendör **Torbjörn Lundström** placeras som chef för genomförandeledningsavdelningen vid Försvarstabens genomförandeenhet. Från den 1 april tills vidare, dock som längst till 31 mars 2028.

Överste **Per Åkerblom** placeras som tuff till C FST STÖD från den 3 mars tills vidare, dock längst till 31 dec 2025.

Överste **Jörgen Röstberg** placeras som chef för Flygstabens

HALLÅ DÄR

... **Johanna Toll**, som nyligen var med och arrangerade Språkdagen på Högkvarteret, med temat Vikten av klarspråk i en tid av AI och global osäkerhet.

Berätta om dagen!

– Det var andra gången vi genomförde den och syftet är att rikta ljuset mot språkfrågor och ge oss som jobbar med språk möjlighet att nätverka och utbyta erfarenheter.

– Deltagarna utgjorde en del av Sveriges totalförsvär inom språkområdet. Det kom

deltagare från många olika förband men även från många myndigheters språktjänster.

Vilka var de största ämnena?

– Bland annat huruvida AI kan ersätta mänskliga översättare, vikten av att kunna flera språk och hur viktig den kulturella förståelsen är för att kunna förstå språket.

– Ett annat ämne som togs upp var terminologi och hur fel det kan bli om termer inte används konsekvent. Särskilt inom försvaret. Föreläsaren betonade att Försvarsmakten måste ha en grupp som arbetar med Natoterminologin.

Vilken roll har språkfunktionen i Försvarsmakten?

– Det finns ännu ingen språkfunktion i myndigheten. Under de senaste två åren har vi arbetat för att det ska inrättas en sådan, med ansvar för alla typer av språkfrågor som till exempel terminologi, STANAG 6001-testning

av engelska, översättning, svenskt klarspraksarbete och språkgranskning.

Vilka är de vanligaste språkliga misstagen som du stöter på?

– Oj, det är ganska många. Ofta är det folk som försöker krångla till det i onödan, så att en text blir väldigt svårbegriplig. Militärer gillar ju också, som bekant, förkortningar. När det blir för många förkortningar som inte förklaras i en text blir det mycket svårt att förstå vad som står.

– Många glömmer att mottagaranpassa sin text, det vill säga, det är mycket jargong, förkortningar och facktermer som inte förklaras.

– Ett annat militärt problem kan vara att de håller sig alltför kortfattade också, då är det mycket som mottagaren ska kunna läsa ut mellan raderna, och det är ju inte helt säkert att rätt budskap då verkligen förmedlas.

planeringsavdelning från den 1 april tills vidare, dock längst till 31 mars 2027.

Överste **Fredrik Andersson**

placeras som chef för K4 från den 20 mars tills vidare, dock längst till den 31 aug 2028.

Överste **Daniel Rydberg** placeras som elev vid Nato Defense College senior course 146 från den 1 aug tills vidare, dock längst till 31 jan 2026. Efter studietiden återgår Rydberg till sin placering som brigadchef vid I 19.

Försvarsmakten förlänger kommandör **Per-Ola Johansson** som stf chef för FMTIS från den 1 okt tills vidare, dock längst till 20

nov 2027.

Överste **Elisabeth Skoglund**

placeras som Branch head HQ J5 division JSEC/NATO med placering i Ulm, Tyskland från den 1 aug tills vidare, dock längst till 31 juli 2027.

Kommandör **Mats Fogelmark**

placeras som chef för Försvarsmaktens Veterancentrum från den 15 april tills vidare, dock längst till 28 feb 2027.

Överste **Mattias Ottis** placeras som chef för Skaraborgs flygflottilj, F 7, från den 16 april tills vidare, dock längst till 31 mars 2027.

Försvarsmakten förlänger placeringen för överste **Ronny Modigs** som chef för I 13, från den

1 dec tills vidare, dock längst till den 30 nov 2026.

Överste **Niclas Berger** placeras som stf chef för Skaraborgs flygflottilj, F 7, från den 1 april tills vidare, dock längst till den 30 maj 2028.

Försvarsmakten ställer

överstelöjtnant **Oscar Elardt**

till FMV:s förfogande för placering som avdelningschef för systemledningen på Verksamhetsområde armé från den 1 juli tills vidare, dock längst till 30 juni 2027.

Härav följer tjänstledighet från Försvarsmakten under samma tid. Elardt utnämns till överste den 1 juli.

UNIK TRÄNINGSANLÄGGNING FÖR CBRN I UMEÅ

I övningshallarna på ITA CBRN i Umeå kan såväl enkla som komplexa övningar bedrivas under realistiska förhållanden.

Här mitt ute i granskogen på det stora övningsfältet på Totalförsvarets Skyddscentrum, SkyddC, i Umeå tronar nu ITA CBRN, Europas största och världens nu modernaste inomhusträningsanläggning för CBRN.

DET VAR I mitten av mars som ITA CBRN (Inomhusträningsanläggning CBRN) invigdes med pompa och ståt av generaldirektörerna för Försvarsmakten och Fortifikationsverket, Mikael Granholm och Maria Bredberg Pettersson under överinseende av chefen för SkyddC, överste Thomas Lamke och chefen för Arméstaben,

överste Stefan Jansson.

Anläggningen har byggts av Fortifikationsverket på uppdrag av Försvarsmakten och "inretts" av FMV med stöd av FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut). ITA CBRN har en bruttoarea på 3 000 kvadratmeter fördelade i fyra våningar. Här ska det bedrivas metodövningar och försök avseende detektering, provtagning och sanering av toxiska och radiologiska ämnen.

– Hotet från CBRN-vapen är tyvärr en ökande trend. Allt från spionromans-liknande attacker mot enskilda i Salisbury, till användandet av tårgas mot skyttegravarna i östra Ukraina. Därför behöver Försvarsmakten ha kunskap

om och förbereda sig på att kunna verka under CBRN-hot eller under och efter en CBRN-attack, säger chefen för SkyddC i Umeå, överste Thomas Lamke.

INTERNATIONELLA GÄSTER

MED MÖJLIGHETEN ATT mängdträna soldater och samtidigt låta specialister träna på de svåraste ämnena i de mest komplexa situationerna kommer Inomhusträningsanläggningen konkret bidra till ÖB:s uppmaning, "Allt för krigsförbanden!".

– Jag ser också fram emot att välkomna många olika användare, från internationell militär trupp till forskare från FOI eller medarbetare vid

Inomhusträningsanläggning för CBRN i Umeå är Europas största och världens modernaste i sitt slag.

Anläggningen är försedd med separata spillvattensystem för uppsamling av kontaminerat vatten.

Generaldirektörerna för Försvarsmakten och Fortifikationsverket fick övertygande demonstrationer.

MSB. Anläggningen finns för att vi ska använda den! säger överste Lamke.

Anläggningen är helt års-tidsberoende med slutna system där man kan "skapa" olika klimatologiska förhållanden och variera såväl temperaturer som luftfuktighet. Dessutom är anläggningen försedd med ett avancerat reningssystem för kontaminerad ventilationsluft samt separata spillvattensystem för uppsamling av kontaminerat vatten. Detta för att säkerställa att övningarna kan ske under realistiska förhållanden utan negativ påverkan på omgivande miljö.

– Syftet med ITA CBRN är att öka skyddet mot CBRN-händelser (kemiska, biologiska

och radiologiska händelser). Att anläggningen byggs just i Umeå är en logisk följd av att Umeå är ett nationellt och internationellt nav för skydd mot CBRN, säger överste Lamke.

Totalförsvarets Skyddscentrum, SkyddC, i Umeå är Försvarsmaktens kunskapscentrum för skydd mot CBRN-hot och händelser. SkyddC upprätthåller nationell internationell beredskap samt ansvarar för produktion av specifika CBRN-förband med årligen ett hundratal värnpliktiga soldater. ◀

Text **Erik Löfgren** Foto **Hannes Holmström & Qaitlin Qvist/Försvarsmakten**

FAKTA ITA CBRN

- » 200 m² övningshall.
- » 60 m² R-avskärmad övningshall med ställbar temperatur (20–50 grader C och luftfuktighet (20–95%RH).
- » Manöverrum för övningshallarna.
- » Omklädningsrum för 24 elever. Utrymmen för sanering och hantering av skyddsutrustning.
- » Sjukvårdsrum.
- » Lektionssal.
- » Teknikutrymmen.
- » Reception för besöksmottagning.
- » Total storlek: 3000 m² i fyra våningar.
- » Byggtid: 2022–2025.

Johan Nilsson ser optimistiskt på framtiden.
"Vi kommer inom ett par år ha en amfibiebataljon
med fem fulltliga kompanier, materiel och
moderna vapensystem. Redo att försvara och
strida längs hela västkusten. Som vi gör idag,
ännu starkare och farligare."

LOGISTIKCHEFENS PUSSELUTMANING

Som logistikchef på amfibiebataljonen vid Amf 4 jonglerar kapten Johan Nilsson akuta uppgifter med långsiktig planering. Med sikte på Amfibiebataljon 2030 driver han utvecklingen framåt.

KAPTEN JOHAN NILSSON beskriver sitt arbete som ett pussel. Om en bit inte passar eller saknas går helheten inte ihop. Det är en metafor även för privatlivet där pusselbitarna med pendling till jobbet, intensiva arbetsdagar, familjeliv och fritidsintresset crossfit behöver passa. En vardag som kräver struktur och effektivitet – någonting som lockar både privat och i jobbet.

Hur detta vävs in i yrkesrollen är tydligt. Som logistikchef på Femte amfibiebataljonen vid Älvsborgs amfibieregemente hanterar han långsiktig planering med uppkomna arbetsuppgifter. Allt från att behovsätta ammunition och genomföra grundtillsyn till att planera större övningar och insatser. Förmågan att ha koll på detaljer och samtidigt grepp om helheten är viktigt i arbetet med logistik.

– Tillsammans med fyra medarbetare och kompanierna leder vi bataljonens logistikutveckling. Nu gäller det att hänga med, det händer mycket i utvecklingen mot Amfibiebataljon 2030.

Utvecklingen mot Amfibiebataljon 2030, med ny materiel och metoder som är anpassade efter det moderna stridsfältet, påverkar Johan

Nilssons arbete. För att kunna möta framtidens logistikbehov behöver verksamheten redan nu anpassas och förstärkas med utbildning, personal och resurser. Särskilt personal med teknisk eller logistisk kompetens behöver rekryteras.

– Det är en utmaning att få in yrkesofficerare med teknisk och logistisk kompetens till förbandet. Sedan behöver vi personal som ska utbildas på framtidens system och båtar.

– I år fokuserar vi på att bryta ut underhållsdelar från underhålls- och skyttekompaniet till ett renodlat underhållskompani, för att kunna möta framtida behov. Logistik är en del av striden, funkarn inte den kan vi inte verka där vi ska vara som bäst.

– Det finns paralleller mellan mitt yrke och mitt privatliv. Jag drivs av utveckling och att göra verklighet av idéer. Privat ägnar jag mig en del åt mitt it-intresse, särskilt inom artificiell intelligens (AI). Jag har exempelvis nyligen skapat ett verktyg som med hjälp av AI sammanställer dagens viktigaste händelser. Genom att transkribera nyhets-sändningen på tv och dagens nyhetsartiklar sammanfattar AI:n detta, vilket frigör tid till annat. <

JOHANS VÄG TILL LOGISTIKEN

2006 – grundutbildning som flygbasjägare på F 17.
2007 – civil anställning utanför Försvarsmakten
2011 – återvänder till Försvarsmakten, GSS på Kustjägarkompaniet på Berga.
2014–17 – officersstudier
2017 – tjänst på utbildningsbataljonen på Berga.
2019 – tjänst på sensorpluton på 17:e bevakningsbåtkompaniet.
2023 – tjänst som kompanichef
2024 – logistikchef på 5:e amfibiebataljon, Älvsborgs amfibieregemente i Göteborg

SÖK JOBB PÅ AMF 4!

Är du pusselbiten vi saknar och vill vara med på resan? Spana in våra lediga tjänster på Älvsborgs amfibieregemente via QR-koden.

A man in a Swedish military camouflage uniform, including a blue beret with a yellow emblem, stands in a field of tall, dry grass. He is wearing black gloves and looking directly at the camera. The background shows a line of trees under a cloudy sky.

IT ÖKAR

I en tid där omvärldsläget förändras snabbt och hotbilden blir alltmer komplex står Försvarsmakten inför stora utmaningar. För att säkerställa operativ förmåga måste myndigheten anpassa sig till den tekniska utvecklingen i hög takt.

EN NYCKELSPELARE I detta arbete är Försvarsmaktens CIO (chief information officer) brigadgeneral Mattias Hanson, vars uppdrag är att leda och samordna Försvarsmaktens digitalisering och it-utveckling.

– Vi måste röra oss snabbare än tidigare. Förut kunde vi ta oss tid att hitta den perfekta lösningen, men nu är tiden vår största riskfaktor, säger han.

STRATEGISK RESURS

DIGITALISERING OCH teknikutveckling handlar inte bara om att införa nya system – det är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna verka effektivt i dagens säkerhetspolitiska landskap.

Myndighetens it- och ledningssystem måste inte bara

är avgörande för den operativa förmågan.

Som CIO ansvarar Mattias Hanson för Försvarsmaktens it-strategi och digitala utveckling. Hans uppdrag är att säkerställa att vi har säkra, interoperabla och effektiva system som stöttar hela organisationen – från stab och förband till den enskilda soldaten.

Mattias Hansson leder också teknikutvecklingen, och ansvarar för förbanden FMTIS, LedR och FM UndSäkC. Totalt ingår drygt 3 500 medarbetare på mer än 34 orter i stridskraften.

SEGRA I INFORMATIONSKRIGET

I DAGENS FÖRSVAR- OCH säkerhetspolitik är informationsdominans en avgörande faktor. Förmågan att samla in, analysera och agera på information

patibla med våra allierade
» Säkerställa att vi har säker, tillförlitlig och tillgänglig data

Historiskt har Försvarsmaktens it-utveckling präglats av långa processer, men det är inte längre hållbart att vänta flera år på att nya system ska bli färdiga.

– Vi behöver implementera lösningar snabbare och sedan förbättra dem kontinuerligt, säger Mattias Hanson.

För att kunna införa och utveckla system snabbt krävs en god kunskap om helheten och juridiken, och för att lyckas med det krävs en välutbildad organisation, framhåller han. Det innebär en kulturförändring där ”vi i större utsträckning behöver arbeta iterativt och ta in ny teknik tidigare i utvecklingsprocessen”.

Försvarsmakten behöver också samordna sin it-utveckling bättre, så att styrning och processer stödjer snabb och effektiv utveckling, enligt Mattias Hanson.

ALLA HAR EN ROLL

TEKNIKUTVECKLINGEN påverkar hela Försvarsmakten – från den enskilda soldaten till högsta ledningen. Det ställer krav på alla medarbetare att förstå och använda de verktyg och system de har tillgång till.

– Vår digitala förmåga är en del av vår operativa förmåga. Om vi inte hänger med i den tekniska utvecklingen riskerar vi att hamna efter – och det har vi inte råd med, säger Mattias Hanson. ◀

Text **Malin Brauer/FST CIO**

Foto **Johan Wiktorsson**

FARTEN

fungera här och nu, utan också vara anpassade för framtida behov och samarbeten, både inom Totalförsvaret och Nato.

– Vi har en historik av att utveckla egna, separata system. Det har fungerat tidigare, men i dag har vi en it-miljö som kräver stora resurser att underhålla utan att de fullt ut möter våra behov, säger Mattias Hanson.

En del av moderniseringen handlar om att skapa en mer sammanhållen och effektiv it-struktur där data ses som en strategisk resurs. Att uppnå informationsöverblick och fatta snabbare, mer datadrivna beslut

snabbare än en motståndare är central.

– Vi ska vinna och dominera OODA-loopen (Observe, Orient, Decide, Act). Det handlar om att agera snabbare än motståndaren för att få ett övertag, säger Mattias Hanson.

För att lyckas med detta måste Försvarsmakten modernisera sin tekniska miljö och arbetssätt i högre takt.

Det innebär att myndigheten måste:

- » Bli snabbare på att införa och anpassa ny teknik
- » Bygga system som är kom-

SÄKERHET

GÅ INTE I SPIONFÄLLAN

Intresset för Försvarsmaktens verksamhet har sällan varit större – och kanske är det allra störst hos främmande makt. Därför uppmanar Must i sin kampanj "Du är intressant" alla medarbetare i Försvarsmakten att vara vaksamma och uppmärksamma på nya kontakter.

Mannen på andra sidan bordet har tjugo års erfarenhet av säkerhets- och underrättelsetjänst. Med en sådan bakgrund vet han mycket om hur spioner rekryteras och hur lätt det är att bli en källa för en främmande makt, medvetet eller omedvetet.

Den skjortklädde, för oss

namnlöse mannen jobbar på Säkerhetskontoret hos Must och konstaterar:

– Ingen föds till spion.

Det finns alltså ingen spiongen, om nu någon trodde det. Forskning visar att det handlar om yttre faktorer. Den som befinner sig i en svår livssituation, har en personlig kris, är hårt skuldsatt eller har försämrad hälsa löper större risk att värvas.

– Det sker gradvis och subtielt, ofta i en trygg miljö på fritiden. Kanske vid barnens fotbollsträning en ruggig söndag, säger han.

Du sitter ensam på bänken, värmer dig med en kopp kaffe. En annan förälder kommer fram och börjar småprata. En

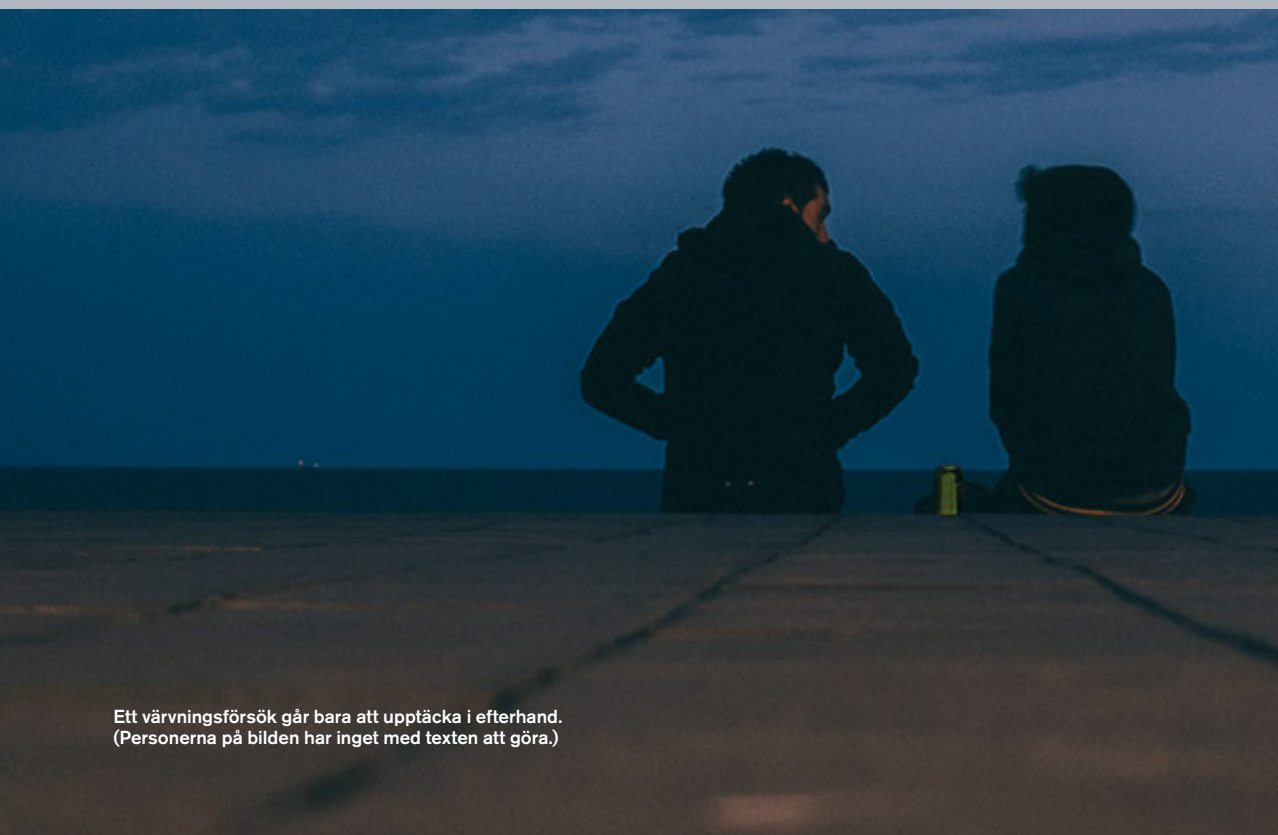
vanlig, vardaglig situation, eller början på en värvning?

Det är detta Must vill att medarbetarna ska vara uppmärksamma på: oväntade skeenden som avviker från normalbilden i vardagen.

Anne-Marie Menzinsky är kommunikator på Must och ansvarig för kampanjen "Du är intressant", som går under våren. Hon understryker att det inte alls bara är personal som hanterar sekretessbelagda uppgifter eller system som är intressant för en motståndare.

– En civilanställd administratör kan ha information som blir värdefull i kombination med annat som redan samlats in.

Det kan vara detaljer om Natointegrationen, personalens

Ett värvningsförsök går bara att upptäcka i efterhand.
(Personerna på bilden har inget med texten att göra.)

inställning till förändringar eller hur uppbyggnaden av Försvarsmakten går. Information som ensam kan verka obetydlig men som, sammansatt med andra pusselbitar, kan bli en sårbarhet.

Mannen från Säkerhetstjänsten ger ytterligare ett exempel. Du är på tjänsteresa, bor på hotell. Kanske har du märken på kläderna eller utrustningen som visar att du arbetar med teknisk försöksverksamhet inom Försvarsmakten. Det kan vara värdefull information för "rätt" person.

På kvällen hamnar du i baren och börjar prata med en annan gäst. Någon du aldrig träffat förut.

– Att du inte avslöjar tekniska detaljer är självklart, men även till synes oskyldig information kan vara användbar. Var testverksamheten bedrivs, under vilka tider, hur många som arbetar där – små

detaljer som tillsammans med annan insamlad information kan skapa en säkerhetsrisk, säger han.

Must vill inte bara öka medvetenheten och vaksamheten, utan uppmanar också medarbetare att rapportera händelser som väcker misstankar. Det kan handla om allt från märkliga e-postmeddelanden till att någon främmande person plötsligt visar intresse för dig.

Eller att någon i ditt arbetslag börjar uppföra sig annorlunda och verkar må sämre, kanske till följd av livsavgörande händelser.

Att kampanjen "Du är intressant" lanserades i våras beror inte på något specifikt, nytt hot. Enligt Anne-Marie Menzinsky är det en typ av insatser som görs återkommande för att stärka säkerhetsmedvetandet inom Försvarsmakten. Men det förändrade omvärldsläget gör att vaksamheten måste vara

högre än någonsin.

– Det handlar om att förstå att vi alla kan vara måltavlor, oavsett roll i organisationen. Säkerhet börjar med medvetenhet. <

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

RAPPORTERA DETTA

Genom att rapportera misstänkta händelser eller observationer till din chef eller förbandets säkerhetsansvarige hjälper du Säkerhetstjänsten att upptäcka mönster och förebygga sårbarheter.

- » Kontaktförsök som avviker från din normalsituation
- » Händelser som avviker från normalbilden på just din arbetsplats och som inte kan avfärdas med en rimlig förklaring
- » Subversiv verksamhet, som ryktesspridning, påtryckningar, hot
- » Brott mot säkerhetsbestämmelser
- » Brister i säkerhetsskyddet
- » Materielfynd
- » Informationsförlust
- » Stöld
- » Inbrott
- » Skadegörelse
- » It-säkerhetsrelaterade händelser
- » Signalskyddsrelaterade händelser

RAPPORTERA RÄTT MED 7 S

- S**tund – när?
- S**tälle – var?
- S**tyrka – hur många?
- S**lag – typ av händelse eller objekt.
- S**ysselsättning – vad hände?
- S**agesman – vem observerade?
- S**ymbol – kännetecken, märkning.

STRATEG BYGGER STJÄRNSTATUS

**OM FEM ÅR SKA FÖRSVARSMAKTENS RYMDFÖRMÅGA
VARA FULLT ETABLERAD. ARMÉOFFICEREN JOHAN
NYSTRÖM SER TILL ATT DEN FÅR EN KRAFTFULL START.**

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

SIST JAG TRÄFFADE Johan Nyström jobbade han på OPL J7 och stötade bland annat fältprosten Jenny Åhlén. Inom självården alltså. När han nu öppnar dörren till Flygstaben på Upplands flygflottilj är det som tillförordnad chef för Rymdavdelningen. Eller "Rymd-a", som han säger. Och uniformen är grön, inte flygvapen-blå.

– Det händer att kollegorna gör sig lustiga över min armébakgrund, vi är inte kända som

särskilt teknologiska, säger han med ett leende.

Överstelöjtnant Johan Nyström är kavallerist i botten. Men nu rymdchef. Han fick välja mellan det och enhetschef på Hemvärnets stridsskola.

Du är ingen lika stor Star Wars-fantast, som din företrädare överste Dr. Ella Carlsson?

– Nej, inte alls. Jag är bara militär, officer, strateg. Mitt rymdintresse har uppstått via kontakt med multidomänoperationer (MDO).

Engagemanget är alltså inte drivet av ett rymdintresse skapat under ungdomsåren, utan av ett militärt intresse. Det innebär inte att han är ointresserad av området, bara att hans drivkraft snarare är militär effekt än satelliter, planeter och raketer.

Vilken är din uppgift?

– Jag ska se till att vi får den bästa rymdförmågan som tänkas kan för en småstat, och ge den optimala effekten för alla domäner och våra allierade.

MISSADE UPSÄNDNINGEN

I AUGUSTI SÄNDES Sveriges första militära satellit upp. Inte från rymdbasen Esrange utanför Kiruna – de kan ännu inte göra sådana uppsändningar – utan från Kalifornien. Johan var varken med där eller följde uppskjutningen. "Jag var upptagen med något annat."

Satelliten, som heter Gna-3, efter gudinnan Friggs budbärerska, är en test- och provsatellit. Den får inga skarpa militära uppgifter utan tjänar

"Ytterst är vad som sitter tio centimeter under ryldbaskern som räknas. Din förmåga att snabbt uppfatta läget, utarbeta en tillräckligt bra plan, verkställa den och utvärdera.", säger överstelöjtnant Johan Nyström.

som lärplattform. Johan menar att den också är ett effektivt sätt att visa "att vi gör något inom rymdområdet.

– Kommunikationssatelliter som Gna-3 är viktiga för att man ska kunna prata och kommunicera tvärs över domänerna, mark, sjö, cyber och luft. Och det är något väldigt få nationer kan göra i dag.

Johan pekar på en rad andra fördelar med att kommunicera via satellit – Satcom – som sammantaget ger ett högre tempo i krigföringen.

– Jag ska kunna göra fem schackdrag när motståndaren gör ett, säger han och lägger till att rymdteknologi inte ersätter grundläggande militära förmågor som duglighet i orientering

med karta och kompass. Strids-teknik, från indirekt bekämpning till närstrid, kommer fortsätta fälla avgöranden i striden. Däremot kommer aktiviteterna att kunna optimeras med stöd av rymdtjänster.

Gna-3 får snart sällskap av Bifrost, en dansk-svensk satellit som också kan se vad som sker på jorden. Utöver avancerad

kamera- och sensorteknik ingår även AI i systemen. Bland annat ska satelliten, som sänds upp i år från Kalifornien, kunna hitta och peka ut exempelvis fartyg, stridsvagnar och andra intressanta objekt, utan mänsklig inblandning.

BYGGER PÅ ESRANGE

MÅLET FÖR ALLT detta är alltså att utveckla egen satellitförmåga. Vilken inkluderar möjlighet att med ett fåtal dygns varsel kunna sända upp en egen satellit. Därför byggs just nu även nödvändig anläggning på rymdbasen Esrange.

– Tack vare en sådan anläggning skulle vi kunna utveckla en rörlig och responsiv satellitförmåga.

Varför skulle man behöva

innebär stärker alla försvarsgrenar, och deras möjlighet att verka tillsammans, förklarar Johan Nyström.

Skälet till att rymdavdelningen är knuten till just flygvapnet är att de är ”teknologiskt framsynta” och har stor vana av och förståelse för behoven inom rymddomänen. Flygvapnet har också erfarenhet av rörliga baskoncept.

ÄVEN VÄRNPLIKTIGA

OM FEM ÅR ska det som i dag är en avdelning ha vuxit till inte bara ett förband, utan till något som Johan beskriver som en militär rymdinstitution.

– Du kommer ha en militär rymdkarriär. Så när man exempelvis blir kapten eller översergeant, placeras du

terräng, understryker han. Och hävdar att det nog krävs en viss sorts mod för att trivas och lyckas.

– Du behöver ha mod att utmana din kunskapsdomän och lära dig nya sätt att lösa militära problem. Det kräver en stor grad av flexibilitet, något som i sin tur är direkt avhängigt organisatorisk och psykologisk trygghet. ◀

”Även rymdoperatörer kan behöva vara duktiga på mekaniserad strid, ytstrid, kurvstrid. Rekrytering kommer att ske ur alla domäner.”

sända upp en satellit med så kort varsel?

– Om exempelvis motståndaren sänder upp en ny satellit vore det en fördel att kunna ta en närmare titt på den, för att förstå vilka förmågor den har. Så att vi kan anpassa vårt agerande eller vidta andra åtgärder.

Det kan också handla om att ersätta en skadad satellit eller snabbt komplettera med ytterligare satellitförmågor.

Det kan förefalla udda att en arméofficer får jobbet som chef över en avdelning som ligger under flygvapenchefen. Skälet är enkelt: rymdförmågan är försvarsmaktsgemensam. Den tillhör alltså ingen enskild försvarsgren.

– Den information och de tjänster som rymdnärvaron

i rymdförbandet, får olika kvalificerade utbildningar och kommer förhoppningsvis vara kvar där tills du blir överstelöjtnant eller förvaltare.

Förbanden kommer att bemannas med såväl yrkesofficerare, reservofficerare och civilanställda som värnpliktiga.

Vilken typ av personer söker ni?

– Det handlar mindre om kunskap och kompetens – utan mer om inställning och attityd.

”Även rymdoperatörer kan behöva vara duktiga på mekaniserad strid, ytstrid eller kurvstrid”, menar han och förklarar att rekrytering kommer att ske ur alla domäner.

Oavsett om du är officer, soldat eller – i viss mån – civilanställd – handlar det i hög grad om att bege sig ut i obruten

DE SJU RYMDTJÄNSTERNA

Satcom (kommunikation).

Ger snabb kommunikation för effektivare ordergivning och inhämtning och förmedling av underrättelser, och ”gemensamma operationer”. Skapar förbättrad lägesbild i realtid.

Övervakning. ”Den som sitter på högsta punkten på stridsfältet ser vad motståndaren gör.”

PNT (position, navigation, tid). Teknik för positionering, navigering och synkronisering av datanätverk.

SEW (satellite early launch warning).

En central del av ett fungerande luftförsvar. Satelliter identifierar och följer ballistiska eller hypersoniska robotar så de kan skjutas ned.

Rymdväder. Påverkar tekniska system.

Rymdlägesbild. Ger bl.a. en bild av andra satelliters aktiviteter och förebygger kollisioner med rymdskrot.

Rymdsäkerhet. Skapar motståndskraft i rymdförmågan. Omfattar personalförsörjning, materielförsörjning och upprätthållande av den operativa förmågan.

PETER SKAPAR FRAMTIDENS LUFTMAKT I PENTAGON

En grupp bestående av västvärldens främsta hjärnor ska lösa frågan om hur framtidens flygförsvaret ska utformas. I ledningen sitter en man i M/90 med amerikanska gradbeteckningar. Överstelöjtnant Peter Sturesson brottas med frågor om hypersoniska robotar, förlärlösa flygplan och stealthteknologi. Hur sjutton hamnade han här?

Text **Linus Ehn/FST Komm** Foto **SSgt. Stuart Bright**

Försvarmakten har för första gången placerat en inbäddad officer i det amerikanska försvarshögkvarteret Pentagon. Sedan en tid är Peter Sturesson placerad i den amerikanska flygstabens strategi- och konceptutvecklingsenhet, Air Force Futures.

FÖRDOMAR KOM PÅ SKAM

ATT ARBETA I det amerikanska försvarshögkvarteret Pentagon liknar inte den genomsnittlige amerikanens jobbdag. Morgonen börjar inte med att man klättrar upp i förarhytten på en gigantisk pick up-truck och kör till en enorm parkeringsplats med extra stora rutor. Många tar tunnelbanan, cyklar eller åker buss till Pentagon. Ungefär 25 000 personer har sin arbetsplats i det amerikanska försvarshögkvarteret och med besökare inräknat är runt 30 000 på plats en vanlig arbetsdag.

– Det är många som kommer till kontoret klädda i lycra, kan jag säga. Det är ett högt tempo på dagarna, men man försöker

hålla jobbet inom normala arbetstider. Generellt slutar man vid 17:00. De har också en smart motsvarighet till FMAP, en dongel som man kan ta med och enkelt jobba hemifrån. Det kan storma en del i de här delarna av landet – och väntas sånt väder så uppmanas vi att jobba hemifrån, säger Peter Sturesson.

Avdelningen heter ”Skunk works” (icke att förväxlas med försvarsföretaget Lockheed Martins utvecklingsavdelning, med samma smeknamn) och har funnits sedan 1960-talet. Tillsammans med avdelningen ”Checkmate”, berömd i flygkretsar, har den en särställning inom US Airforces högkvarter.

Peter Sturessons bakgrund som disputerad flygingenjör, flygvapnets första forskningschef och ställföreträdande chef vid flygstabens utvecklingssektion samt rådgivare till flygvapenchefen inom rymdfrågor, säger något om vilken kaliber det är på medlemmarna i gruppen.

– Vi jobbar med konceptutveckling på en strategisk nivå.

Det handlar om att ta fram hypoteser om hur militära problem kan lösas genom olika former av spel och experiment. Det är lätt att ha idéer och snacka om dem, vi måste svara på om de fungerar i verkligheten, säger Peter Sturesson.

Det är svåra frågor som ska besvaras. Frågor som kräver en bredd av djupt tekniskt kunnande av de inblandade.

– Var går gränsen för vad AI och maskininläring kan ta över från en mänsklig pilot och i vilka lägen? Det är ett exempel på sådana frågor. Vad vi arbetar med kan delvis liknas vid Försvarsmaktens perspektivstudie, men med ett större omfång mellan strategi och teknik. Vi behöver balansera idéer om avskräckning med stort teknikdjup på en gång. Men det är något som också det svenska flygvapnet har en lång tradition av. Det har gett mig en gedigen grund att stå på.

ETT RESULTAT AV BILATERALA AVTAL

I SAMBAND MED att det amerikanska flygvapnet, US

Arbetet på "innovationsverkstaden" Skunk works kretsar kring konceptutveckling för hur nya hot ska mötas.

Air Force, under 2020 presenterade en strategi för Arktis bjöds Sverige och de Nordiska länderna in till studier och spelverksamhet kring lösningar av framtida militära problem i vårt närområde, Arktis och Östersjöområdet.

Att skydda flygets baser och logistikresurser visade sig vara en central fråga.

– Intresset för det svenska

konceptet med spridd basering och hur vi löser det med Gripen-systemet var mycket stort. Frågor om hur logistik och basering kan genomföras under attack från långgräckviddiga system står högt i kurs nu.

Försvarsmakten har via regeringen tecknat ett bilateralt avtal med USA:s försvarsdepartement som gör att länderna kan placera officerare hos

varandra och ställa dessa under det mottagande landets befäl.

Peter Sturesson är förste svensk att placeras på en amerikansk befattning i den amerikanska befälskedjan. Han är, just nu, på många sätt att betrakta som en amerikansk överstelöjtnant.

– Det är en otroligt stor ära att få den här chansen och jag tar den med stor ödmjukhet.

Samtidigt som jag är i amerikansk tjänst så är jag det för att bidra med svenskt kunnande på det här området och att ta hem kunskap och erfarenheter.

EN LÅNG TRADITION AV SAMARBETE

DET SVENSKA FLYGVAPNET byggdes upp under 1930-talet med hjälp av amerikansk teknik. Saab byggde sina första flygplan med hjälp av inlånade amerikanska ingenjörer – och det samarbetet har fortsatt genom utvecklingen av samliga svenska stridsflygplan.

I Sverige väntar inom kort ett politiskt beslut om vi ska fortsätta ha svenskutvecklade stridsflygplan även efter den dagen Jas Gripen nått sin slutstation.

– Jämfört med många andra stater ligger vi bättre till i Sverige. Den senaste versionen av Gripen, Erik (Jas Gripen E), håller på att införas och kommer att vara i bruk under många år. Det ger oss tid att fatta ett genomtänkt beslut om hur avancerade stridsflygförmågor ska omsättas i framtiden, samtidigt som mindre avancerade plattformar kan införas med mycket kortare tidsförhållanden.

De frågor som gruppen Skunk works jobbar med i Pentagon ska ge svar på stora frågor som alla länders flygvapen sysselsätter sig med. Sveriges fördel är att svaren behöver levereras längre fram.

– Det här är rent formellt ett av de djupaste samarbeten som vi har haft med USA. Jag drabbas ibland av känslan ”hur sjutton hamnade jag här”, men den delar jag med många av kollegorna.

I Peter Sturessons fall gick det till så här: Flera personer i flygstaben hade på ett eller annat sätt deltagit i verksamheten

med det amerikanska flygvapnet under åren 2020–2022 och en av dessa var just Peter Sturesson. Han var därmed redan välkänd i den amerikanska organisationen.

SAMTAL INLEDDES 2022

UNDER STABSSAMTAL MELLAN US Air Force Pentagon och Flygstaben 2022 inleddes dialogen om att placera en officer i det amerikanska försvarshögkvarteret och två år senare var alla avtal på plats.

Tjänstgöringen blev möjlig eftersom Peter Sturesson läste en nivåhöjande utbildning i USA vid USAF School of Advanced Air and Space Studies (SAASS), som är en mycket exklusiv utbildning på avancerad nivå inom militär strategi och ett meritkrav för befattningen i Pentagon.

– Det var ett fantastiskt

Med placeringen av Peter i Pentagon är vi först av de nordiska länderna att ha en utbytesofficer i den amerikanska flygstaben, säger Lars Jäderblom.

TURBULENT TID I USA

ATT USA HAR en ny politisk ledning märks i Pentagon. Den politiska ledningen och försvarsledningen sitter tätt ihop och politiska direktiv kanaliseras snabbt i organisationen.

– Det har främst märkts av genom en rad chefsbyten på högsta nivå, för närvarande känns stämningen på arbetsplatsen lite som när det är neddragningar på gång. Enskilda medarbetare känner oro, men arbetet pågår i stort sett oförändrat. Vi har också bra chefer som tar stort ansvar för transparens och man vill hålla onödigt brus borta, säger Peter Sturesson.

”På hemmaplan finns fortfarande en diskussion huruvida du är mindre av en riktig krigare om du går akademiska utbildningar, här premieras det.”

erbjudande att få. Jag visste också att det är en av de mest krävande militärakademiska utbildningarna man kan gå. Skolan levde upp till alla sina myter, men utbildningen var också den bästa jag fått.

Kollegorna på Flygstaben i Sverige är stolta och ser stora möjligheter i framtiden.

– Peter kommer vara en del av vår ambition att fördjupa vårt samarbete på konceptuell nivå, säger överste Lars Jäderblom som har lett arbetet med avtalet i sin tidigare tjänst som flyg- och rymdattaché i Washington och nu som senior rådgivare vid Flygstaben.

– Jag tror att möjligheterna till framtida nya samarbeten inom flygsystemområdet kommer gynnas av detta utbyte.

I stora drag är arbetsplatskulturen som inom flygvapnet i Sverige, men ”man är möjligen något bättre på att ställa sig upp när högre officerare kommer in i rummet”.

– Det som slagit mig är att de är väldigt duktiga på att integrera civila och militära kompetenser. Man har också sedan länge rätt ut frågan om att officersutbildningen ska vara akademisk.

– På hemmaplan finns fortfarande en diskussion om huruvida du är mindre av en riktig krigare om du går akademiska utbildningar, här premieras det. Man skickar de mest lovande majorerna till civila prestigeuniversitet, där det finns platser vikta för försvaret. I Sverige är vi mer

Fältuniform på jobbet är det som gäller i Pentagon. Så har det varit sedan attackerna 11 september 2001.

begränsade till HOP (Högre officersprogram) och vissa utländska skolor.

– Det är inte ovanligt att civila tjänstepersoner varvar sin tjänstgöring via tanke-smedjor, arbetar som konsulter eller inom utbildningar, för att sedan återvända till försvaret. De har dessutom erfarenheter av utlandsstationeringar och vad som motsvarar regeringskansliet i Sverige.

– Det finns stora möjligheter som officer att gå civila utbildningar på ett eller två år och sedan komma tillbaka till Pentagon. Man gynnas i karriären av att samla på sig utbildningar och den generella inställningen är att utbild-

ning och inte minst bildning är något bra. Det viktigaste är att man kan samla många olika kompetenser till en och samma arbetsplats.

LIKHEETER MED HKV

I PENTAGON ÄR det som på försvarsstaben på Lidingövägen i Stockholm, kutym att gå i fältuniform på arbetsplatsen. I det enorma försvarshögkvarteret i USA är allt stort. Den femkantiga byggnaden har fem ringar av kontorsbyggnader med långsgående korridorer, den yttre ringen, E-korridoren, är på 3,6 kilometer. Några hundra meter längre än Visby ringmur, som jämförelse.

– Många brukar ta sin

lunchpromenad där. Fönster i kontorsrummet är en lyx. Jag sitter i ett öppet kontorslandskap med ögonen mot dörren.

Det finns en tanke med placeringen. Längst bak sitter de med högst "security clearance", så att man aldrig ska se deras skärmar om man har en säkerhetsklass av lägre nivå.

TVÅ ÅRS PLACERING

PETER STURESSONS UPPDRAG i Pentagon är på två år. Med det tecknade utbytesavtalet, om att länderna kan placera office-rare hos varandra, lär fler följa i den första svenskens fotspår. Att svenskt kunnande står högt i kurs är långt mer än fina ord i högtidstal. ◀

NATOÖVNING

LUFTSTRID ÖVER

NEDERLÄNDERNA

Över 90 flygplan, luftvärn och markpersonal. Flygvapnet skickade sex JAS 39 Gripen till storövningen Ramstein flag där luftförsvar av norra Europa övades. Scenariot var försvar enligt Natos paragraf fem – en för alla, alla för en.

ETT NATOLAND HAR angripits och alliansens medlemmar kommer till hjälp. Det var ingången i årets upplaga av övningen Ramstein flag som genomfördes i samarbete med Nederländerna. Målet var att skapa så realistiska stridssituationer som möjligt för alla: från piloterna i sina stridsflygplan till markpersonalen på flygbaserna.

– Det här är en flaggövning, alltså en militär övning där allierade styrkor samlas för att träna på gemensamma operationer, säger Lena Bogren, kommunikationschef vid Skaraborgs flygflottilj, F 7.

AVSKRÄCKNING

DESSA FLAGGÖVNINGAR SYFTAR till att förbättra samverkan mellan medlemsländerna, testa strategier och säkerställa beredskap inför eventuella militära hot. På så sätt stärks Natos militära avskräckning. De har också en lång historia. Ramstein flag startade 1975 med syftet att skapa verklig-hetstroga stridssituationer.

Det handlar alltså om att öva alla de moment som bygger alliansens styrka. Ramstein flag handlar om att träna stridsteknik.

– Flygarna utgår från tolv

allierade baser och övningsmomenten hålls främst över nederländskt luftrum och över Nordsjön, säger Lena Bogren.

Totalt ingick över 90 flygplan i årets övning. Skaraborgs flygflottilj skickade sex JAS Gripen. Utöver flygplan och piloter även flygtekniker, planerare (mission support element) och egen bevakningspersonal. Totalt skickades 60-70 personer till övningen.

Ramstein flag är en krävande övning. Den innehåller ingredienser som luftvärn, fientligt flyg och missilförsvar. Fokus ligger på att få hela spektrat av förmågor att fungera under de första dagarna av en konflikt där alliansens territorium försvaras gemensamt.

– Det sker enligt en ATO (Air Tasking Order) med stöd av paragraf fem i Natofördraget. I en sådan order beskrivs vilka som ska delta, vilka uppgifter, tider – alla detaljer.

FLERA VIKTIGA ASPEKTER

DET SOM HÄR ÖVAS är de första dagarna av ATO. Ett annat land begär hjälp, då övar man de moment som kan ingå i ett gemensamt försvar. Förhindra och försvåra för fienden att verka i ett område.

Natos förmåga till avskräckning vilar till stor del på att allt fungerar enligt de planer som gjorts upp. Vikten av interoperabilitet är stor. Att öva det och få alla i hela kedjan att förstå vad man ska göra är avgörande.

– Målet för övningen är att visa att man kan neutralisera fiendens militära struktur. Det gäller både luft- och missilhot.

En viktig punkt i övningen är vad som kallas Agile Combat Employment (ACE), som är ett operativt koncept inom Nato och USA:s flygvapen. Det syftar till att göra luftstridskrafter mer flexibla, rörliga och svårare att bekämpa. Det handlar om att sprida ut flygplan och resurser över flera baser istället för att förlita sig på stora, centrala flygbaser som kan vara sårbara för attacker.

Årets övning gick mellan den 31 mars och 11 april, och flygplanstyper av flera olika slag tränade moment tillsammans, med och mot varandra. Det svenska flygvapnet har deltagit i liknande övningar tidigare. I fjol hölls Ramstein flag i Grekland och då deltog Norrbottens flygflottilj, F 21. ◀

Text **Linus Ehn/FST Komm**

Lena Bogren, kommunikationschef vid Skaraborgs flygflottilj, F 7.

PETER FORSBERG/STRIDSFOTO

DMITRIOS DIMITRAKOPOULOS

KUNGENS

BATALJON

ENA DAGEN BLÅ UNIFORM FRÅN SLUTET AV 1800-TALET. NÄSTA DEN GRÖNA ANNO 1990. LIVET SOM SOLDAT PÅ LIVBATALJONEN KAN FÖREFALLA SPLITTRAT, MEN DERAS TUDELADE UPPGIFT SKÄNKER VARIATION OCH DUBBEL STOLTHET.

Text *Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm*

ANFALLET SKEDDE TIDIGT på kvällen. Skyttesoldat Linus Wass och hans kamrater insåg snabbt att det skulle bli en besvärlig afton; Uppgiften var att skydda flanken. Läget var lyckligtvis fördelaktigt, främst för att de kände till området och byggnaderna väl eftersom de hade övat här åtskilliga gånger tidigare.

Om några timmar skulle hela gruppen – Livskvadron, Livkompaniet, 3:e kompaniet och bataljonsstab och ledning – det vill säga Livbataljon vid Livgardet, sitta upp i sina fordon för färd norrut. Mot huvudstaden och själva huvudnumret under övningen som nyss inletts:

skydd av riksdagen och regeringskansliet.

– Det är vår huvuduppgift såväl i kris som i krig, att skydda nationens ledning, förklarar Linus.

PARADEXCELLENS

DEN GLIMTEN FRÅN övningen Birger Jarl 25, som genomfördes i februari tillsammans med Stockholms hemvärn, ger en bra bild av vardagen för en soldat ur Livskvadron på Livbataljon. En annan, lika vanlig bild, är denna:

Ett hundratal soldater i mörkblå och mellanblå uniformer av äldre snitt rör sig till fots och till häst, fullständigt synkroniserat över Norrbro i

Stockholm. Massan ter sig som en enda varelse och svänger strax till vänster framför slottet, rinner sedan upp för Slottsbacken. Det är rikets mest exakta, mest taktfasta, mest väl-drillade förband. Det är uppvisning. Men i denna ligger också en djupt meningsfull, militär uppgift. Nämligen att representera nationen Sverige och visa tillbörlig respekt gentemot utländska gäster till kungen eller statsledningen.

– Statsceremonier syftar ytterst till nationen Sveriges relation till andra stater. Det är en tids- och resurskrävande uppgift men effekten av statsceremonier är oundgängliga för staten. En stats militär utgör

I slutet av februari övade Livbataljon med bland andra hemvärnet i centrala Stockholm.

Ungefär 75 hästar bor i stallen på Kavallerikasern, och tas omhand av såväl soldaterna i Livskvadron som Livbataljonens stallpersonal och Livgardets Dragonmusikkår.

en viktig förutsättning för själva statsbildningen varför Försvarmakten har en central roll vid sådana tillfällen, säger Livbataljonens chef överstelöjtnant Peter Kihl.

För somliga soldater i Livbataljon finns också en tredje bild som beskriver vardag: Ridutbildning, motionsridning av hästar, stalltjänst. Etcetera.

TVÅ TRADITIONER SMÄLTER SAMMAN

WASS ÄR EN TYPISK skyttesoldat på Livskvadron och gör allt detta. Hans kollega, Albin Nilson Grees, tillhör Livkompaniet och är en av dem som går till fots när det paraderas. ”Vi har inget med hästarna att göra, men tycker förstås att de

”Omkring år 2010 bildades Livbataljonen. Och idag utgör de alltså ett gemensamt förband med två starka traditioner.”

är fina att titta på.”

De två soldaterna representerar traditioner som växt fram i två olika förband, Svea Livgarde och Livgardets dragoner. Dessa levde skilda liv fram till år 2000, då slogs de ihop och blev en del av Livgardet. Omkring år 2010 bildades Livbataljonen. Och idag utgör de alltså ett gemensamt förband med två starka traditioner, understryker Peter Kihl.

Förbandets uppgift är tude-lad. Peter Kihl talar om Huvuduppgift 1 och Huvuduppgift 2,

det statsceremoniella uppdraget respektive skyddet av rikets ledning. I dagligt tal brukar de säga den blå respektive den gröna verksamheten.

– September till mars kallar vi grönperioden. Då övar vi främst strid i bebyggelse, vilket är vår specialitet, förklarar Albin.

Han gjorde sin grundutbildning på dåvarande Luftstrids-skolan i Uppsala, och ägnade en stor del av sin tid i skogen. Skillnaderna i att leda och bedriva strid i ”skogen” jämfört med i en stadsmiljö är avse-

Livkompaniet bär de mörkblå paraduniformerna m/1886 och Livskvadron den klarblå m/1895.

Albin Nilsson Grees sökte sig till Livbataljon för omväxlingen mellan statsceremoniell och "grön" verksamhet.

värda, understryker både han och Linus.

– I skogen är det en ganska tvådimensionell miljö, till skillnad från en stadsmiljö där du rör dig på gator kantade av hus med många våningsplan, balkonger, dörröppningar ... säger Albin.

OMVÄXLING GER ENERGI

I SKOGEN GÅR DET att anpassa framryckningsvägar på ett annat sätt än i staden, där gatorna i hög grad bestämmer var du kan röra dig, förklarar Linus.

Även om han sökte sig till Livbataljonen främst för att han

”När man börjar bli lite trött på den gröna verksamheten framåt våren går vi in i den blå, och vice versa i september.”

utöver den "gröna verksamheten" också ville ägna sig åt den ceremoniella delen (och för att han ville lära sig rida) är övning av strid i bebyggelse det bästa med jobbet.

– Det är samma för mig, minus ridningen då, skrattar Albin.

Fast strax justerar de sin deklaration: "Det är nog omväxlingen som är det bästa. När

man börjar bli lite trött på den gröna verksamheten framåt våren går vi in i den blå, och vice versa i september ..."

Övningen i februari var den största som Livbataljonen genomfört. Utöver anställda soldater och de cirka 180 ineliggande värnpliktiga kallades tidigare värnpliktiga och reservofficerare in.

– Vi agerade i ett tempus som

är ganska troligt för Livbataljonen, att vi verkar i säkerhetspolitisk kris. Det innebär att krigets lagar inte gäller, utan vi agerar med stöd av Skyddsvaktslagen, berättar bataljonschefen Peter Kihl.

Efter de inledande momenten i strid-i-bebyggelseanläggningen i Kvarn fick Linus och hans kollegor i uppgift att upprätta ett skalskydd runt regeringskansliet och Riksdagen.

– Vi upprättade bevakning med posteringar och genomförde patrulleringar under drygt två dygn.

Albin tillhör ledningspluton och var med och samordnade bataljonens verksamhet från en tillfällig stab på Gustaf Adolfs torg, framför Operan.

TRYGGHET SNARARE ÄN ORO

SAMTIDIGT SOM DET i stort sett var en övning som andra – om

än större än tidigare – skapade den säkerhetspolitiska utvecklingen de senaste åren ett extra lager av realism. Men varken Albin eller Linus känner oro. Snarare ett större mått av mening, hävdar de båda med enfaset.

– Jag talar nog för alla i min grupp när jag säger att vi vet vad vi tagit anställning för, och att vi är beredda att lösa vår uppgift, säger Linus. ◀

Under övningen Birger Jarl 25 upprättade Livbataljon posteringar och vägsräddningar runt regeringskansliet och Riksdagen.

AXEL ÖBERG/STRIDSFOTO

Chefen:

”Personalförsörjning är en stor utmaning”

Som för så många andra förband är Livbataljonens största utmaning personalen. Att kunna behålla GSS/K så länge att de når upp till den höga nivå som krävs och att få yrkesofficerare att tjänstgöra här, säger Livbataljonens chef överstelöjtnant Peter Kihl.

– DET FINNS EN förutfattad mening om Livbataljon och ceremonitjänsten, att det är svårt och enformigt. Sanningen är att det är ytterst få som faktiskt tycker så när de väl kommer hit. Att växla mellan ceremonitjänsten och mer renodlade krigsuppgifter är unikt, säger han.

Peter Kihl konstaterar att försvaret av rikets ledning är en väldigt utmanande uppgift, men också väldigt intressant. Kraven som ställs i utförandet, bland annat att samverka med de andra aktörerna som delvis löser samma uppgift och att hantera dynamiken det innebär att utföra uppgiften i centrala Stockholm.

– Det är verkligen utmanande och sporrande. I övrigt är vi som vilken armébataljon som helst med grundutbildning, soldatutbildning, understödsvapen med mera.

Och när det gäller statsceremoniella uppdrag kan de komma när som helst under året, vilket också ställer höga krav på personella resurser.

– Det förutsätter att Livbataljon hela tiden har en viss

Överstelöjtnant Peter Kihl.

mängd ryttare på rätt nivå som är soldater. Att jag har rätt utbildade grenadjärer och värnpliktiga med rätt utbildningsståndpunkt. När vi ska genomföra vissa saker är det numerär som gäller.

Han pekar på grenadjärerna för att förklara. Under ett statsbesök ska ett fullt kompani grenadjärer stå på inre borggården som kungens hedersvakt, cirka 80-100 soldater. Om antalet vid något tillfälle inte räcker till fler än 40 grenadjärer, kommer det landet undra varför kungens hedersvakt var hälften så stor som den förra hedersvakten.

Under de kommande åren tillförs mycket ny materiel till Livgardet, som terrängbil 24, taktisk markmålsradar TMM och RPAS (drönare, reds anm).

– Här finns verkligen möjlighet att utvecklas. Vi skulle önska att fler såg den utmaningen i bataljonens uppgifter och aktivt sökte sig till oss.

DET HÄR ÄR LIVBATALJONEN

Livbataljon genomför majoriteten av alla högvakter vid Stockholms och Drottningholms slott under perioden april-sep. Syftet är att de andra förbanden ska kunna fokusera på sina krigsuppgifter.

Livkompaniet

... är ett skyttekompani som består av två-tre skytteplutoner och en stabs- och trosspluton. Stabs- och trossplutonen betjänar både egna kompaniet och vid behov bataljonsstaben.

... genomför parader till fots i den mörkblåa paraduniformen. Särskilt nämnvärda är grenadjärvakt vid statsbesök, och högtidliga audienser som innebär att Kungen tar emot nya utländska ambassadörer och som kompaniet paraderar vid.

... bemannar även den insatsberedda skyddsstyrkan (IBSS) som bevakar Kavallerikasern.

... är grupperat på Kavallerikasern i Stockholm.

Livskvadronen

... är en skytteskvadron som består av två till tre skytteplutoner och en stabs- och trosstropp.

... genomför parader till häst och till fots i den mellanblåa paraduniformen. Särskilt nämnvärda är de beridna vaktparaderna i samband med högvakt, de beridna eskorterna av Kungafamiljen vid olika tillfällen samt drabantvakterna i samband med statsbesök.

... tar hand om bataljonens hästar och stallar.

3:e kompaniet

... eller Grundutbildningskompaniet, utbildar Livbataljonens värnpliktiga för krigsplacering och anställning vid bataljonen. Värnpliktiga deltar även vid större ceremonier och stöttar i högvakten.

Kavalleriavdelningen

... ansvarar för alla hästar och stallar samt all rid- och hästutbildning vid Kavallerikasern. Vid avdelningen arbetar både militär och civil personal.

ADRIAN VAN DEN BROECK/STRIDSFOTO

MARINCHEFEN: "ETT PARADIGMSKIFTE"

HAN BLEV MARINENS CHEF BARA EN MÅNAD INNAN REGERINGEN KLUBBADE FÖRSVARSBESLUT 2025. ETT BESLUT SOM INNEBAR EN KRAFTIG ÄNDRING AV BÅDE KURS OCH FART FÖR HELA FÖRSVARGRENEN. TILLSAMMANS MED NATOINTEGRATIONEN OCH ETT ALLTMER OROLIGT SÄKERHETSLÄGE INNEBÄR DET FULLT STÄLL FÖR KONTERAMIRAL JOHAN NORLÉN.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

TELEFONEN är påslagen under intervjun, varnar konteramiral Johan Norlén. "Vi hade en liten olycka i natt", förklarar han och lyfter på den för att kontrollera om det kommit något meddelande.

Jag vet inte hur en typisk marinofficer ter sig. Men jag tänker mig att han är en sådan. Livet ombord på båtarna formar sjömännen, officerarna. Verksamhetens akuta natur gör att samvaron präglas av pragmatism snarare än protokoll. Detta, tillsammans med det begränsade utrymmet i fartygen, gör att människorna kommer närmare varandra, bokstavigt och bildligt.

Johan Norlén har tillbringat 15 år av sitt yrkesliv till sjöss och rimligen präglats av det. När en stridsbåtsbesättning under utbildning råkar ut för en allvarlig olycka är det inte främst chefen eller konter-

amiralen Norlén som vänder upp telefonen för att se om det kommit någon ny information om de skadade. En skiftning i rösten antyder att det snarare är Johan, människan.

– När man får ett sånt här meddelande snurrar naturligtvis tusen tankar i huvudet, främst kopplat till de skadade. Har man varit till sjöss större delen av livet så vet man vilka åtgärder som görs, både ombord på fartyget och på regementet, eftersom vi övar dessa situationer. Jag känner fullt förtroende för att allt görs på plats men vill samtidigt säkerställa att förbandet får all möjlig hjälp som kan behövas.

Johan Norlén är Sveriges marinchef sedan den 14 november förra året.

Vad skulle du vilja att den här intervjun handlar om?

– Den marina domänen och framför allt marinens roll uti-

från det nya försvarsbeslutet. Det är ju ett paradigmskifte, vad vi gått från i uppgifter och hur detta hänger ihop i det stora pusslet.

Paradigmskiftet Johan nämner handlar om att marinen ska gå från att förneka kontroll i Östersjön till att etablera kontroll i hela Östersjöområdet, från Nordsjön i väster till Bottenviken i norr, och även i Finska viken.

– Det krävs för att vi ska kunna logistik- och truppför-sörja våra enheter. Både våra egna och allierades. Så det är ju en otrolig ambitionsökning.

– Jag skulle också vilja skapa en större förståelse för den marina domänen hos allmänheten. Vi börjar se det nu men jag tror att vi kan utveckla det mer. Under pandemin började vi diskutera betydelsen av att kunna hålla flödena igång, oavsett om det handlar om varor på handelsfartyg eller in-

Konteramiral Johan Norlén,
chef för svenska marinen.

formation i en kabel på botten.

– Detta blir inte mindre intressant när vi tittar på Nato eftersom de också resonerar så.

Johan beskriver marinen som en försvarsgren som är ”ständigt insatt i olika aktiviteter”. Han pekar på flera händelser det senaste året, som har rört viss oreda på havsbotten.

– Parallellt med att vi växer, framför allt personellt, förmågeutnyttjas vi hela tiden.

– Det här sker ju samtidigt som vi är allierade sedan ett år, och då innebär det att när det händer saker i vårt närområde, då är det inte vi som kan ringa på hjälp utan vi är en del av lösningen – som under Baltic Sentry i januari då vi bidrog till en förstärkt sjöövervakning.

Hur har Natomedlemskapet och det säkerhetspolitiska läget har påverkat marinen i stort?

– Det underlättar förståelsen för de förändringar vi gör. Vi blir ständigt påminda om det, antingen i bilaterala samarbeten som när vi skickade Belos för att hjälpa Finland plocka upp ett ankare på botten.

– Mycket av det vi upplever i dag är något vi förberett oss för under lång tid. Vi gick ju med 1994 i partnerskap för fred och marinen har en väldigt utåtriktad, internationell profil. Vi har övat mycket internationellt inte minst med Finland som vi har en operativ planering med sedan lång tid, och då använt Natos metoder och procedurer. Så i det hänseendet är inte Natomedlemskapet en jättenyhet.

– Det viktigaste för oss nu är att skapa och stärka positiva relationer till våra allierade. Det är så riktig förmåga byggs. Materiel och välutbildad personal är en sak. Men för att nå verklig förmåga behöver vi

jobba tillsammans med andra.

– En del av förändringsresan är att få våra egna nationella planer att överensstämja med Natos krav och förväntningar, och förstå hur vi behöver skruva på vårt koncept. Det vill säga hur vi marinen mer detaljerat ska utvecklas. Ytterst handlar det om att följa den enkla principen ”öva som vi vill kriga”, vilket innebär att vi nu anpassar oss utifrån var, vad, hur och med vem vi övar.

Hur ligger ni till med rekrytering av personal?

– Det går bra, även om det på en del håll har låtit som att vi haft problem med det. Vi växte med någonstans runt 380

– Det här är ett nytt sätt att organisera det på, vilket ger både en bättre uthållighet och robusthet i logistiken.

– Och det här är inte bara för oss själva utan det ligger i uppdraget att vi ska kunna logistikförsörja allierade, inom ramen för sjödomänen. Den senaste tiden har vi haft Natos stående styrkor, där vi ska skicka in HMS Ulvön i morgon – i Karlskrona för logistikförsörjning under helgen. Och vi ser mer och mer att vi bidrar på det sättet.

Hur ser du på utvecklingen av amfibie och integreringen i Nato?

– Vi går mot Amfbat30 där

”Materiel och välutbildad personal är en sak. Men för att nå verklig förmåga behöver vi jobba tillsammans med andra.”

medarbetare förra året, i alla kategorier.

– Men trots att rekryteringen går utmärkt behöver vi förstås växa ännu mer. Man skulle exempelvis önska att vi hade dubbla besättningar. Nu har vi visserligen ekonomin för det, men det tar ändå x antal år att få fram besättningar – nästan upp till tio år för att få fram en fartygschef och bataljonschef.

Ni har gått över till ett nytt sätt att leda och genomföra logistiken, vad innebär det?

– Vi har ju tre marina militärbaser, AMF 4, AMF 1 och Marinbasen. Så det är tre organisationer som har territoriellt ansvar på respektive ställe och som sköter logistiken mot förbanden, genom basbataljonerna. Tyvärr saknas ännu en basbataljon på västkusten men vi hoppas kunna växa där.

den största förändringen handlar om en ökad sjörörlighet. De får nya vapensystem och längre räckvidder. Så du tittar på ett amfibieförband som kommer kunna verka inte bara innanför skärgården utan även i havsbandet.

– Precis som med ubåtssystemet är vår förmåga intill unik. Jag tror för det första att ingen annan har den här miljön, med undantag för Finland. Så det har ju inte Nato någon kunskap om och det har rönt väldigt stort intresse från deras sida.

– Inom Nato har vi flera stående sjöstyrkor. I dagsläget är det två minröjningsstyrkor, en här uppe i norra Europa och en i Medelhavet – och två fregattstyrkor, en i norr och en i Medelhavet.

– Och det är väl inte otänkbart att Nato kommer att sätta upp en stående amfibiestyrka, och jag tror att många nationer

Johan Norlén har bland annat varit fartygschef på Robotbåt och Visbykorvett och chef för 31:a korvettdivisionen.

gärna ser att vi bidrar till den. Det är en väldigt spännande tid vi går till mötes också med amfibiesystemet.

– En viktig aspekt när det gäller integreringen med Nato är att vi också delar med oss av kunskap. Vi har unika förmågor både inom amfibie och i undervattensdomänen. Inte många nationer skulle vilja genomföra ubåtsoperationer där medeldjupet är 55 meter.

– Tyskarna har ju givetvis ubåtar men för många utländska gäster framstår det här som rena gallimatias. Då bjuder vi ta hit dem och visar vad det innebär att jaga ubåt i våra unika djup- och vattenförhållande, med olika salthalter etcetera.

Din företrädare konteramiral Ewa Skoog Haslum hävdade att marinen har för få fartyg. Håller du med?

– Jag säger inte att min företrädare har fel i det. Ambitionen i nya försvarsbeslutet som innebär att vi ska etablera kontroll, kommer att kräva nya resurser och förmågor. Och inte bara Östersjön, utan även norrut och västerhavet.

Och då pratar vi både i kvantitativa resurser, men även kvalitativt, med nya förmågor som ligger runt hörnet, exempelvis att vi får luftvärnsrobotar på Visbykorvettarna. Men i grunden är det helt rätt. Vi kommer att behöva växa på båda områdena, kvantitativt och kvalitativt.

Vilka är dina tre främsta mål som marinchef 2025?

– Det första är en målsättning ... vi fortsätter integreringen i Nato, vi tar steget in i Natos stående fartygsstyrkor med början i morgon. Detta kommer bara fortsätta.

– Den påbörjade förändringsresan, med allt från våra utbildningssystem till logistik, och hur vi bättre kan, genom våra planverk som är under revidering, både nationella men även hur detta taktar till Natos planer, kommer också påverka vårt sätt att var och hur vi övar. Det är en intressant del, det kommer påverka oss under året.

– Sen tror jag att i det få till vår logistikmetod fullt ut, så att vi kan ta de stegen och validera dem genom vår övningsverksamhet. Men inte minst att vi ska förstärka stödet till Natoallierade i vårt närområde.

– Sen vill man alltid fortsätta att jobba med vår duktiga personal, de förtjänar en eloge. Utan dem spelar de hårda kärnorna inte så stor roll. Det är de som bygger förmågan. ◀

BEFATTNING

"JAG KALLAR MIG FÖR

Patrik Hauffman upptäckte befattningen taktisk koordinatör under sina pilottester.

Patrik Hauffman drömde om att bli helikopterpilot, men under testerna visade det sig att en annan befattning passade honom ännu bättre. Möt en av Helikopterflottiljens flygande sjöofficerare.

EN SJÖOPERATIV helikopter 14 flyger lågt och i hög fart över vattenytan mot en strategiskt viktig plats utanför Sveriges skärgård. Väl framme hovrar helikoptern upp på 30 meter. Sekunder senare går sonar domen ner till ett förbestämt djup och börjar sända ut ljud för att se vad som reflekteras under ytan.

– Nytt eko. Bäring 270. Avstånd 3 500 meter. Klassad möjlig ubåt, säger sonarofficern till sin kollega i kabinen.

Kollegan heter Patrik Hauffman, är taktisk koordinatör och därmed spindeln i nätet när det jagas ubåt från luften.

– Som uppdragschef ansvarar jag för att sonarofficern ska få sensorerna på en optimal position samt delge målläget

till våra kollegor i flottan i syfte att kunna insätta vapen. Det kan snabbt bli mycket som händer samtidigt och det krävs ett tätt samarbete mellan alla i helikoptern, säger han.

KATT- OCH-RÅTTA-LEK

ROLLEN GÅR UT på att planera, genomföra och avrapportera ubåtsjakt- och ytstridsuppdrag och ansvara för uppdragets lösande tillsammans med

handlar om att ha kontroll på vad som rör sig på och under ytan.

Patrik Hauffman fick höra talas om befattningen när han gjorde pilotester och påbörjade därefter utbildningen till sjöofficer, vilket är ett krav för ubåtsjaktofficer på en Visbykorvett innan han flygutbildades.

– Det jag gör nu kan liknas med en vaktchef på en

”För jag brinner för sjöstriden, men tycker att det roligaste sättet som jag kan genomföra den på är från luften.”

befälhavaren. Detta kan ske med en eller flera helikoptrar och kräver nära samarbete med marinen.

– Det roligaste är katt och råtta-leken mot ubåtschefen och samarbetet med sonarofficern. Det är fantastiskt kul hur vi kan knyta ihop olika professioner och specialiseringar i en besättning för att lösa våra uppgifter, som bland annat

Visbykorvett – fast flygande. Jag brukar kalla mig för en flygande sjöofficer. För jag brinner för sjöstriden, men tycker att det roligaste sättet som jag kan genomföra den på är från luften, i synnerhet när vi börjar blanda in flera helikoptrar i uppdragen. ◀

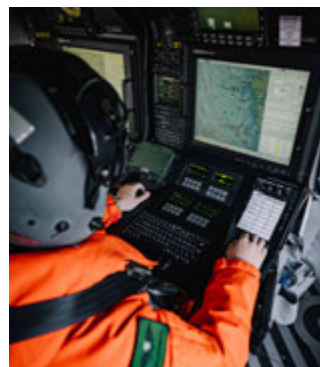
Text **Per Neckman-Åhlin**

Foto **Jesper Moldvik**

FLYGANDE SJÖOFFICER”

Helikopterns styrka till sjöss är att snabbt förflytta sig och överraska motståndaren. På så vis kompletteras fartygens uthållighet.

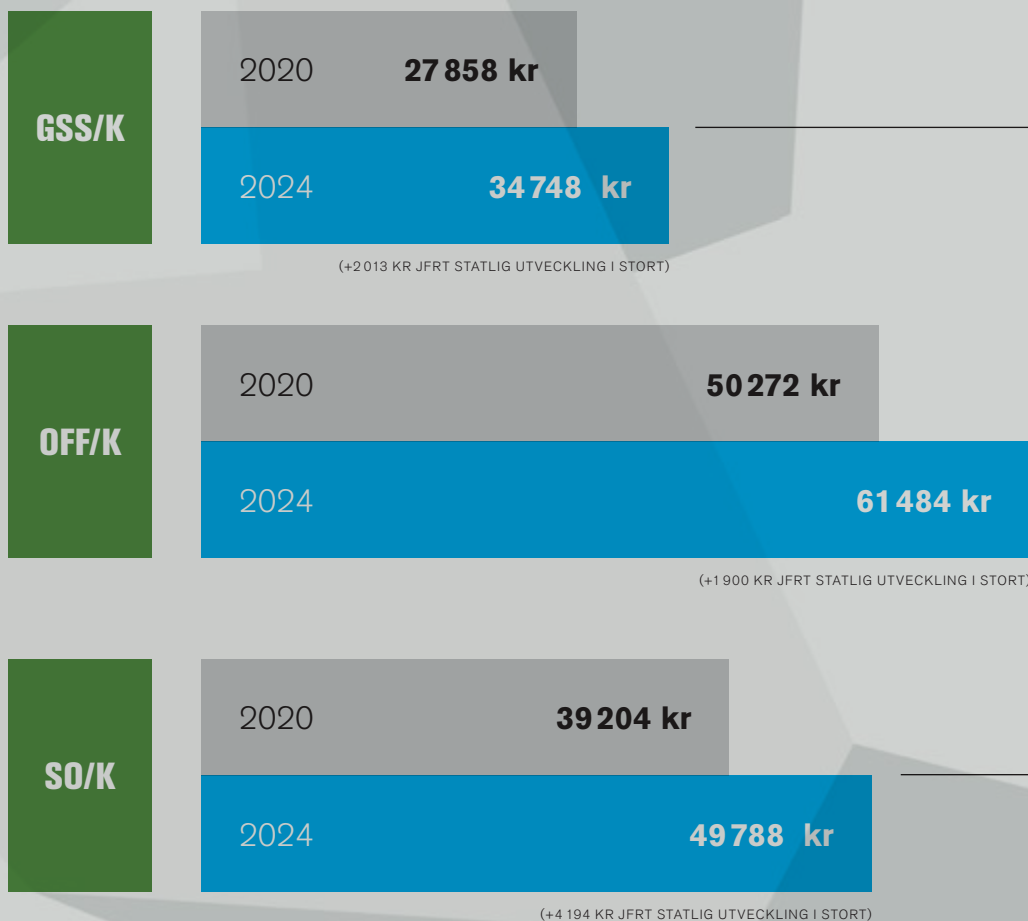

Som taktisk koordinatör är Patrik spindeln i nätet vid ubåtsjakt.

LYFT

Försvarsmaktens löner har tagit rejäla kliv de senaste åren. Mellan 2022 och 2023 fick medarbetarna i snitt 6,3 procent mer i lönekuvertet.

Här är några exempel på hur löneutvecklingen har sett ut för officerare och soldater/sjömän från juli 2021 till juli 2024, jämfört med löneutvecklingen i stort.

PÅSLAG ÄVEN FÖR CIVILA

De senaste satsningarna på löneområdet har framförallt skett på militär personal men lönerna har även gått upp för civila arbetstagare. I genomsnitt har löneläget gått från **37 166 kronor från år 2020 till 42 851 till år 2024**. Civila arbetstagare är dock en personalgrupp med väldigt många olika befattningar och arbetsområden inom Försvarsmakten och det är därför svårt att göra en direkt jämförelse med militära personalkategorier.

Lönexemplen nedan är beräknade utifrån ett snitt, d.v.s. en medellön per anställningskategori för respektive år.

SÅ HAR VI RÄKNAT:

EXEMPEL GSS/K

» Karl Karlsson är GSS/K. I juli 2020 hade Karlsson en månadslön på 22 110 kr. Tilläggen uppgick till 5 748 kr/mån. Totalt hade Karl en lön på 27 858 kr.

» Karls månadslön har 2024 landat på 34 748 kr (26 294 kr i grundlön, 8 454 kr i tillägg).

» En jämförelse med övrig statlig löneutveckling visar att Karl 2024 skulle haft 24 281 kr i grundlön. **Således tjänar han 2013 kr mer som försvarsmaktsanställd.**

EXEMPEL OFF/K

» Lisa Larsson är OFF/K och hade i juli 2020 en månadslön på 44 621 kr. Tilläggen uppgick till 5 651 kr/mån. Totalt hade Lisa en medellön på 50 272 kr.

» Lisas månadslön har 2024 landat på 61 484 kr (50 905 kr i grundlön, 10 584 kr i tillägg).

» En jämförelse med övrig statlig löneutveckling visar att Lisa 2024 skulle haft 49 004 kr i grundlön. **Således tjänar hon 1900 kr mer som försvarsmaktsanställd.**

EXEMPEL SO/K

» Zeynep Yilmaz är SO/K. I juli 2020 hade Yilmaz en månadslön på 33 657 kr. Tilläggen uppgick till 5 547 kr/mån. Totalt hade Zeynep en medellön på 39 204 kr.

» Zeyneps månadslön 2024 har landat på 49 788 kr (41 157 kr i grundlön, 8 631 kr i tillägg).

» En jämförelse med övrig statlig löneutveckling visar att Zeynep 2024 skulle haft 36 963 kr i grundlön. **Således tjänar Zeynep 4 194 kr mer som försvarsmaktsanställd.**

Lön och tillägg i exemplen är beräknade utifrån medelvärden för respektive år. Grundlönen utgår från snittet i juli månad respektive år.

FÖRÄNDRINGAR I UTLANDSAVTALET

» De förändringar som gjorts i utlandsavtalet består framför allt av höjningen av det fasta beloppet i faktorlönen (lön under utlandstjänstgöring i en internationell militär insats) från 8 000 till 12 000 kr/mån och förhöjt utlandstillägg från 3 000 till 4 500 kr/mån.

» Exempel på vad höjningen i utlandsavtalet kan innebära för en GSS/K som har en lön på 27 250 kr.

I tidigare avtal:

$27\,250 \times 1,3 + 8\,000 + 3\,000 = 46\,425$ kr/mån, vilket innebär **en höjning av lönen med 70 procent.**

I det nya avtalet:

$27\,250 \times 1,3 + 12\,000 + 4\,500 = 51\,925$ kr/mån, vilket innebär **en höjning av lönen med 90 procent.**

» En ytterligare förändring är att stödsatser nu omfattas av utlandsavtalet. Detta innebär att medarbetare som genomför tjänsteresa till ett insatsområde, i syfte att ge stöd till den internationella militära insatsen, omfattas av utlandsavtalet fullt ut.

SÅ BESTÄM

Här svarar Villkorssektionen på FST HR på några av de vanligaste frågorna kring lön.

Hur sätts lönerna i Försvarsmakten – vad påverkar löneläget och vilken lön får medarbetaren till sist i lönerrevisionen?

Lönesättningen i Försvarsmakten grundar sig på individuell och differentierad lönesättning, innebärande att två medarbetare som jobbar med samma saker kan ha olika lön men där olikheterna ska gå att förklaras utifrån saklig grund. Med saklig grund menas att lönen sätts utifrån kraven i befattningen, individens resultat och skicklighet utifrån verksamhetsmålen, placering i lönebild och lönemålbild.

Hur kan jag påverka min lön?

Arbetstagaren har i sitt medarbetarsamtal dialog om lön och mål samt vad denne kan göra för att påverka sin lön. Tanken bakom individuellt och differentierade löner är att det råder ett samband mellan lön, motivation och resultat. En enskild arbetstagare kan påverka sin lön genom att söka sig till svårare och mer ansvarsfulla arbetsuppgifter samt genom att utföra sina arbetsuppgifter på ett mer effektivt sätt och med högre kvalitet.

Sätts lön utifrån grad?

Nej, lön sätts inte efter grad. Lön sätts på saklig grund enligt ovan. Om lön bestäms utifrån annan grund än saklig grund är lönen att betrakta som osaklig.

Detta innebär att en löneskillnad mellan två arbetstagare ska kunna förklaras.

De senaste två åren har Försvarsmakten skjutit till pengar utöver märket i lönerrevisionerna. Kan ni berätta lite mer om "märket" och på vilket sätt det påverkar?

Sedan avtalsrörelsen 1998 har industrin haft en lönenormerande roll för arbetsmarknaden och innebär att industrins avtalade villkor fungerar som ett kostnadstak för löneutvecklingen på svensk arbetsmarknad. Man säger att industrin

bär inte någon individgaranti. Lön ska sättas på saklig grund enligt ovan resonemang. Fokus ska därför vara den nya lönen och inte påslagets storlek. En medarbetare som redan ligger högt i lönebild och presterar på en hög nivå kan exempelvis få ett lägre påslag än en medarbetare som ligger lägre i lönebild men som också presenterar på en hög nivå.

Hur ser löneprocessen ut – var står Försvarsmakten nu i processen?

Just nu pågår arbetet ute på organisationsenheter, där

”Försvarsmakten har trots detta valt att under ett antal år tillföra ekonomi utöver märket, en sådan hantering är dock inte hållbar över tid.”

sätter "märket", vilket syftar till att skydda den konkurrensutsatta industrin från en negativ samhällsekonomisk utveckling för Sverige. Försvarsmakten har trots detta valt att under ett antal år tillföra ekonomi utöver märket, en sådan hantering är dock inte hållbar över tid. Som statlig myndighet har vi ett ansvar att förhålla oss till märket.

Är jag garanterad något i lönerrevisionen utifrån den totala lönervisionspotten?

Den procent som ralsen grundar sig på utgör en beräkningsgrund för kollektivet och inne-

några har hunnit bli klara och andra ännu arbetar. Med vissa fackförbund tillämpas lönesätande samtal och med andra traditionell förhandling. Detta bidrar till att det skiljer sig var man befinner sig i processen. Varje år sätts dock en målsättning för när lönervisionsarbetet bör vara klart.

Hur arbetar vi lokalt på Försvarsmaktsnivå och på organisationsenheter för att lönerna ska vara så rättvisa som möjligt utifrån ansvar och prestation?

På Försvarsmaktsnivå är vi

S DIN LÖN

Text **Villkorssektionen FST HR/Försvarmakten**

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARMAKTEN

Militär personal har betalt under sin utbildning och behöver normalt inte betala av studielån under yrkeslivet.

överens med fackförbunden om de huvudsakliga principerna för lönebildningen, vilka framgår av H-pers. I lönerevisionen ska lönen ses över utifrån saklig grund samt hantera eventuella osakliga löneskillnader.

Det är viktigt att komma ihåg att hanteringen av eventuella osakliga löneskillnader är ett långsiktigt arbete som inte alltid kan slutföras under en enstaka revision. Försvarmaktens lönestruktur och organisationsenheters lönemålbild är två viktiga verktyg i arbetet

”Försvarmaktens löner är i paritet med övriga staten när det gäller yrken med jämförbara krav på kompetens.”

med frågan om vad som är en rättvis lön för det arbete som utförs och med vilken kvalitet.

Hur står sig lönerna i Försvarmakten i förhållande till andra myndigheter och privat?

Varje år ser Försvarmakten över lönestrukturen utifrån en analys av löneläget i staten och på övriga arbetsmarknaden.

Försvarmaktens löner är i paritet med övriga staten när det gäller yrken med jämförbara krav på kompetens. Därutöver har militär personal ersättning, under sin utbildning, i form av ekonomi, logi, kost, förplägnad och annat, och behöver därför normalt inte betala av studielån under sitt fortsatta yrkesliv. ◀

LOKALA FORUM BIDRAR TILL OPERATIONELL EXCELLENS

Krigsorganisationen behöver starka enheter. Det är därför viktigt att det förs samtal om psykosociala och existentiella aspekter av den verksamhet Försvarsmakten bedriver. Det skriver William Stojje, en av ledamöterna i Plikträdet.

FÖRSVARSVILJA ÄR väsentligt, något kriget i Ukraina är bevis på. Massupprustning och oroligheter i svenskt närområde är något varken jag eller mina fyra kollegor kunde föreställa oss för ett antal år sen; vi som alla är nykläckta värnpliktiga

och födda på 2000-talet. Vi är långt ifrån ensamma i den frågan eftersom större delen av värnpliktskullarna består av individer ur vår generation. Det är därför viktigt att aktivt arbeta för en bildad förståelse för omvärldsutvecklingen och förankring kring

värnpliktssystemets yttersta uppgift bland vår värnpliktiga personal.

Krigsorganisationen behöver starka enheter på alla nivåer, och det är av stor vikt att vi samtalar om psykosociala och existentiella aspekter. Nato är ännu en förlängning av detta, och vi ser att kunskapen om den försvarsallians vi nu ingår i, och dess syfte och uppgift, i många fall är låg hos värnpliktiga. Utan diskussion, utbildning och reflektion är försvarsvilja inte en självklarhet.

TÅR PÅ GRUPPDYNAMIKEN

SAMTIDIGT BLIR VI bekymrade över att kvinnliga gruppbefälslever och plutonsbefälslever alltför ofta belyser en avsaknad av respekt från manliga underställda när vi besöker förbanden. Diskriminering, medveten eller omedveten, är alltid oacceptabel och det tär på gruppdynamik och skadar aktivt enheters förmåga att lösa uppgift.

Nätverk värnpliktiga kvinnor är ett forum som syftar till att stärka värnpliktiga kvinnors ställning, vars sammanträden bereder bland annat reflektion och diskussion kring mjuka värden. Nätverket ska bedrivas enligt reglemente grund- och repetitionsutbildning vilket vi tycker är viktigt. Aktiva sammanträden för sådan typ av reflektion är enastående lösningar och ska uppmuntras, men de är inte bara relevanta för värnpliktiga kvinnor. Sådan diskussion och reflektion är allmänmännisklig.

En hög grad av bildad personal och bildade enheter, fria från diskriminering, är bara två exempel på mjuka faktorer som har positiv inverkan på den operativa effekten. I avsnitt tre av Överbefälhavarens pod Gå på, marsch närvarar

Försvarsmaktsförvaltare Rickard Wilhelmsson som redogör för Operationell excellens, vilket är hur specialförbanden vässat personalens förutsättningar för att lösa uppgift.

Operationell excellens bygger på hur korrelationen mellan fysiska, mentala, psykosociala och existentiella aspekter påverkar soldatens operativa förmåga. Känslan av försvarsvilja och tillhörighet är exempel på just existentiella faktorer, och diskriminerande beteenden är sådant som skaver på de psykosociala värdena.

Metoder för att bedriva

Husarer K 3 fick vi chans att följa med på en inspirationsföreläsning som syftade till att öka de värnpliktigas motivation till utbildningen. Föreläsningen leddes av en gripande talare som bland annat ställde självreflekterande frågor till publiken. Dessa förband har satt huvudet på spiken. Se till de initiativen.

MJUKA VÄRDEN

PLIKTRÅDET VILL BETONA nödvändigheten i att anpassa och utveckla samtal kring mjuka värden. Dessa reflektioner kan handla om ledarskap, förtroende, tystnadskultur,

”Dessa reflektioner kan handla om ledarskap, förtroende, tystnadskultur, stresshantering, machokultur, förbandsanda ...”

ett arbete runt psykosociala och existentiella aspekter finns redan på vissa förband. Flera organisationsenheter har tidigt tagit egna initiativ och bedriver olika typer av lokala forum, utöver Nätverk värnpliktiga kvinnor. På Livgardet bedrivs Likabehandlingstid som inledningsvis startade i syfte att hantera att värnpliktiga kvinnor i chefsbefattning inte blev bemötta med samma respekt av manliga soldater som manliga chefer blev. Därefter utvecklades forumet till att behandla andra psykosociala aspekter, såsom psykisk hälsa och suicid.

INSPIRERANDE FÖRELÄSNINGAR

PÅ SAMMA VIS bedriver Bodens Artilleriregemente A 8 Nätverk värnpliktiga där värnpliktiga emellan arbetar runt olika diskussionsteman. Dessutom påbörjade Ledningsregementet ett liknande arbete i höstas. När vi besökte Livregementets

stresshantering, machokultur, förbandsanda och mycket mer. Här finns utomordentliga möjligheter till att möjliggöra djupare reflektioner kring allmänmänniskliga aspekter som stärker de existentiella och psykosociala faktorerna bland krigsförbandens personal. ◀

Text **William Stojte/Pliktrådet**

PLIKTRÅDET

» Pliktrådet består av fem ledamöter som är demokratiskt valda av Sveriges totalförsvarspliktiga under grundutbildning. De är före detta värnpliktiga som har i uppgift att på central nivå föra de värnpliktigas talan och arbeta för att deras utbildningsförhållanden och tillvaro fortsatt utvecklas till det bättre.

MEKANIKERSKOLAN

Bland olja, verktyg och tunga maskindelar formas framtidens mekaniker hos Amf 1. Teori varvas med praktik när värnpliktiga utbildas för att hålla Försvarsmaktens hjulfordon i drift.

EFTERMIDDAGEN FALLER över Vaddö skjutfält. I den halvmörka verkstaden hänger doften av bensin och olja i luften. Verktyg klirrar mot golvet och motorer startas och stängs av i ett ständigt brus. Här, omgivna av militära fordon och maskindelar, formas framtidens mekaniker – värnpliktiga som lär sig att förstå

och underhålla den materiel som är avgörande för Försvarsmaktens verksamhet.

För första gången utbildar Stockholms amfibieregemente värnpliktiga mekaniker på plats i egen regi. Den nya mekanikerskolan, med fokus på hjulfordonsmekanik, kombinerar teori med praktisk tillämpning och stärker förbandets tekniska kapacitet inför framtiden.

FRÅN TEORI TILL PRAKTIK

FÖRKUNSKAPERNA I mekanik varierar stort inom gruppen. Vissa har aldrig tidigare dragit åt en skruv, medan andra har mekanik som hobby eller är utbildade mekaniker civilt. Castor har

skruvat hemma på fritiden innan värnplikten.

– Man lär sig mer än man tror. Jag trodde att jag hade koll på grunderna, men det finns så mycket jag aldrig tänkt på innan, säger han.

Bredvid honom arbetar Adam och William. Adam har ett stort tekniskt intresse och jobbar som mekaniker civilt. Han ser utbildningen som en chans att utvecklas ytterligare. William, som är helt ny inom mekanik, förundras över detaljerna.

– I början var det riktigt svårt, men efter några veckor började jag få en känsla för det, säger William.

Mekanikerskolan är en viktig

Med erfarenhet som civil mekaniker hade Adam redan en bra grund när han ryckte in.

ÖPPNAR DÖRRAR

del i att höja förbandets kapacitet. Skolan gör det möjligt att utbilda värnpliktiga på de fordon och den utrustning som är specifik för Amf 1, men även för 2:a marina basbataljonen, där behovet av tekniskt kunnig personal är stort.

– Vi arbetar oftast i stridspar där alla har olika erfarenheter, så vi lär oss av varandra, säger Adam.

Trots sina förkunskaper tycker han att utbildningen är givande. Att få vara i en bekant miljö under värnplikten är en bonus. Castor däremot, har fått en helt ny syn på sin tid i Försvarsmakten.

– Det var en stor omställ-

ning att rycka in, men under mekanikerskolan har min bild av värnplikten förändrats helt. Instruktörerna är väldigt pedagogiska och har gjort ett riktigt bra intryck, säger han.

EN FRAMTID INOM MEKANIK

EFTER AVSLUTAD UTBILDNING får de värnpliktiga mekanikerbågen, vilket öppnar dörrar för vidare utbildning och en framtid inom Försvarsmakten. Möjligheten att söka tekniska specialistutbildningar eller tjänster på andra förband gör att erfarenheten från mekanikerskolan har långsiktig betydelse.

Den största lärdomen för mig,

som tidigare arbetade som mekaniker civilt, är hur annorlunda det är inom Försvarsmakten. Rutiner, manualer och arbets-sätt skiljer sig en del och det har varit lärorikt, säger Adam.

För William har utbildningen varit en ögonöppnare. Från att aldrig ha mekat tidigare ser han nu möjligheten att fortsätta på den inslagna vägen.

– Jag hade aldrig skruvat på något innan, men nu känns det som att jag skulle kunna jobba med det här i framtiden. Det är en skön känsla att lösa problem och förstå hur saker fungerar, säger han. ◀

Text & foto **Klara Villebeck/Amf1**

William gick från noll erfarenhet till möjlig karriär.

De värnpliktiga lär sig allt från verktygshantering till reparation av fordon.

Mekanikerskolan fokuserar främst på hjulfordonsmekanik.

MATERIEL

TAURUS

SKRÄCK ROBOTEN

Den flyger dolt och spränger sig genom betong 50 mil bort. När kryssningsroboten Taurus hängs på Jas 39 lär en och annan östlig manschett darra.

EN ROTE JAS Gripen lyfter från F7 i Sotenäs. Det går lite tungt genom luften eftersom två Taurus KEPD 350 hänger under vingarna. Innan de kommit ut över Östersjön är marinhamnen Baltijsk i ryska Kaliningrad inom vapnets räckvidd.

Samtidigt lyfter en likadan formation från en vägbas i Finska Lappland och har bombflygbasen Olenja på Kolahalvön inprogrammerat som hypotetiskt mål.

Med den här kryssningsroboten i arsenalen skapas avskräckning.

Den är över fem meter lång, väger väl över ett ton och kan bryta sig igenom armerad betong och spränga vad som finns

gömt där inne. Taurus KEPD 350 är namnet på den kryssningsrobot som beställts som ny beväpning till JAS Gripen. Den har redan avfyrats från JAS Gripens C-variant och kan också användas av modell Erik (JAS Gripen E).

HITTAR UTAN GPS

DET HAR VARIT en illa dold hemlighet att flygvapnet varit på väg att skaffa sig förmågan och att den svensk-tyska roboten stått längst upp på önskelistan. Med en räckvidd på minst 50 mil öppnas möjligheten att bekämpa mål på mycket långa avstånd. Räckvidden gör att den kan avfyras från ett JAS Gripen på tryggt avstånd från målet det ska slå ut. Den har flera olika navigationssystem och kan klara långa flygbanor utan gps, som kan störas ut. Roboten är också signaturanpassad, vilket innebär att den har smygegenskaper som gör den svår att upptäcka.

Den släpps från flygplanets vingbalk och det tar något ögonblick innan motorn tänds och de små vingarna fälls ut. Den förprogrammerade flygbanan berättar vilken höjd och kurs den ska gå på och vilken hastighet den ska hålla. Fördelen med att kunna flyga lågt är att den kan då kan undvika luftvärnsrobotar och eld från luftvärnskanoner. En kvalificerad gissning är att hastigheten ökar när den närmar sig målet, toppfarten är strax under 1 000 kilometer i timmen. Precis innan den slår in i målet sker en explosion. Detta är för att den 1 400 kilo tunga roboten ska kunna trycka sig genom hårdgjorda mål – och kort därefter kommer den stora smällen som slår ut målet.

Roboten tillverkas av ett företag som samägs av MBDA och Saab. Hur många som köps in och när de levereras är inte känt. ◀

Text **Linus Ehn/FST Komm**

Taurusroboten är signaturanpassad, vilket innebär att den har smygegenskaper som gör den svår att upptäcka.

.. TERRÄNGBIL 24 .. VÄJER INTE FÖR NÅGOT

Den är tuff, snabb, smidig och inköpt för att försvara huvudstaden. Forum har testat Terrängbil 24 – Försvarsmaktens senaste tillskott i klassen splitterskyddade fordon.

VI MÖTER ROBERT Ärlig utanför avdelningen för motor och trafik på Livgardet norr om Stockholm. Robert är trafikinspektör och ska se till att testen genomförs på ett bra och säkert sätt. Det tryggt att ha honom i den stora bilen.

Den väger trots allt över 15 ton och krossar allt som kommer i dess väg.

Lugnt och metodiskt visar och förklarar Robert hur terrängbilen fungerar. I det bakre utrymmet kan åtta stridsutrustade soldater sitta, varav en också kan stå upp genom takluckan.

TYST SOM EN VOLVO

FÖRARUTRYMMETS ALLA knappar och reglage är enkla att komma åt och hela kupén känns minst så robust man kan vänta sig av en sådan här bil.

Efter att ha spänt fast mig med fyrpunktsbältet är det då dags att ge sig ut på vägarna. Jag startar motorn, den spinner som en katt. Det är tyst som i en vanlig Volvo och det behövs inte något headset eller en telehjälpm för att prata med övriga i bilen.

Jag sätter automatlådan i drive-läge och efterhand som jag ökar gasen växlar den upp mjukt och fint trots dryga 15 tons vikt. Vi rullar sakta genom

garageområdet och jag får en första chans att vänja mig med fordonet. Den är helt klart stor, däckerna enorma. Den terrängbil 16/Galt vi passerar på väg ut mot fältet framstår som en stadsjeep i jämförelse.

Grusvägen vi snart kör in på är smalare och det gäller verkligen att ha koll så att bilen håller sig mitt på vägen. Jag inser också att om vi får möte så är det ingen idé att försöka svänga åt sidan.

Bilen kommer ändå att blockera vägen.

När vi kört ett par kilometer är det dags för den första riktiga utmaningen. Vi ska in på en av Livgardets terrängbanor som används vid förarutbildningen av värnpliktiga. Vägen blir omedelbart än

smalare och plötsligt dyker ett hinder upp. Jag lägger i lågväxeln och bilen tar sig över utan några som helst problem. Helt klart imponerande!

Här finns också en finess som man skulle kunna kalla idiotsäker. Högväxeln illustreras av en kanin och lågväxeln av en sköldpadda. Körningen på terrängbanan underlättas också

av att det finns en kamera bakåt och en 360-kamera så man ser bilen uppiifrån.

BRA DRAG I STEREON

SEDAN ÄR DET åter dags för lite grusvägskörning, men på kurviga vägar och i lite högre fart. Bilen fortsätter att leverera. Den ligger hela tiden tungt och stabilt på vägen utan tendenser att glida, trots det leriga underlaget.

Först nu upptäcker jag bilens stereo. Det visar sig vara bra drag i högtalarna så jag vrider upp volymen och med ett brett leende kör jag nu alltså en 15-tons terrängbil med rock 'n roll dånande ur högtalarna.

Dagens sista test är att ta sig över en åker med diken,

en massa lera och ett riktigt hinder. Jag är lite nervös när vi svänger av vägen och ger oss ut på åkern, men Robert är lugn och säger bara åt mig att gasa på vid några tillfällen. Trots bilens tyngd rullar den smidigt genom all lera och allt vatten den möter. Det branta och avslutande hindret tas också utan några problem. Här

märker jag också att bilen har en grym vändradie som skulle få viken privatbilist som helst att bli avundsjuk

Avslutningsvis, det här är en helt grym bil. Den är stark, smidig och tar sig fram över alla hinder utan problem. Dessutom är den skön att köra på både landsvägar och grusvägar. Det går faktiskt att pressa den upp till 90 kilometer i timmen – inte dåligt för en bil av här storleken.

De som får terrängbilen på Livgardet är livbataljon som har till huvuduppgift att försvara Stockholm. Dessutom finns det planer på att Skyddscentrum i Umeå och Lv 6 i Halmstad ska få en version av bilen.

Finns det då något negativt med bilen? Det skulle möjligen vara de tunga dörrarna. Det lär nog ta lite tid innan man hittar greppen för att öppna och stänga dem snabbt. Men det är främst en träningssak. Det mest negativa är att bilen inte går att köpa på den privata marknaden. Jag får helt enkelt vänta på den civila versionen. Som när Arnold Schwarzenegger såg till att Hummer tog fram en version för vanligt folk. <

Text **Philip Simon/Försvarsmakten**

FAKTA | TGB 24

Tillverkare: Sisu

Drivning: 4x4

Motor: 6-cylindrig

diesel, Mercedes

Effekt: 320 hk

Hastighet: 100 km/h (max)

Vikt: 15 ton

Antal medåkande

(i bakutrymmet): 8 st

Militärtrafikinspektör Robert Ärlig hjälper vår testförare att orientera sig bland alla förvisso lättåtkomliga knappar och reglage.

Kamerasystemet ger en helikoptervy av bilen.

FÄLTARTISTER

FÄLTARTISTERNAS COMEBACK

**1-2-3-4 "TEXAS HOLD EM"
I D-DUR! FÄLTARTISTERNA ÄR
TILLBAKA PÅ SCENEN OCH DET
SVÄNGER. EFTER NÅGRA ÅR I
SKUGGORNA ÄR DE TILLBAKA
MED KRAFT – OCH DET ÄR
MYCKET MER ÄN LÅTLISTAN
SOM FÖRÄNDRATS.**

Text **Linus Ehn/FST Komm**

Foto **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

LIVET SOM FRILANSANDE artist är fritt från glamour. Det är onsdag förmiddag i ett Stockholm där vintern inte riktigt vill släppa taget. Maria Almlövs mobil går varm när hon samlar ihop medlemmarna i det band som ska åka till Lettland för att underhålla soldater och officerare från P 7 vid Nato Forward Land Forces som stationerats vid Camp Adazi utanför Riga.

– En av musikerna saknas och ljudteknikern har blivit sjuk. Typiskt! Men det här fixar vi, inga problem, säger Maria Almlöv, som är ordförande för Försvarets fältartister.

Musikerna bär sina instrumentväskor in i hissen som tar oss ner till replokalen. Det är en fönsterlös källarlokal med väggar av gult tegel, en fondvägg med mönstrad mörk tapet och trägolv. Lysrörsljus. Ljuddämpning i taket och slitna mattor på golvet. Staplar med förstärkare. Högtalare och mixerbord. En hörna med en ministudio. Sladdar hänger längs väggarna.

I ett hörn puttrar en kaf-

febryggare som laddats snabbt och rutinerat. Om två dagar ska de gå på scen.

– Den här gången har jag satt ihop ett rutinerat gäng. Det här kommer att bli bra, det är jag säker på, säger Maria Almlöv.

Ett samtal senare är en ny ljudtekniker bokad och alla musiker är på plats.

Låtlista och noter har skickats ut i förväg, musikerna plockar fram sina paddor och öppnar appen med noterna. Gitarristen Staffan Johansson pluggar in gitarren, stämmer och kontrollerar effektpedalerna. Två rep, sen är det färdigt för leverans.

Maria Almlöv greppar mikrofonen.

– Här är Försvarsmaktens fantastiska fältartister till er tjänst! 1-2-3 Texas hold em'!

Trummisen Mårgan Höglund slår in och basisten Jacob Dalnert hänger på i Beyonces monsterhit.

ROCKRÖKARE, BLUES OCH SOUL

ARTISTERNA BRÄNNER AV den ena rockrökaren efter den andra. Det blir både blues med

Mats Nordenborg utgör ena halvan av blåssektionen, där också Staffan Persson på trumpet ingår.

FÄLTARTISTER

"Sweet home Chicago" och tryck från blåssektionen när sångerskan Maria Johansson Josephsson river av "Think" ur Aretha Franklins kraftfulla repertoar. Några små anteckningar i notbladen, sen vidare till nästa låt. Det blir uppenbart varför ett band med rutinerade artister ur rock, pop och musikalsvängen satts samman. Det här är ett gäng som kan leverera sväng.

Fältartisterna är tillbaka i Försvarsmakten där de firar 70 år. En lång rad folkkära artister har underhållit iförda svensk uniform under de här åren. Fältartisterna är ett frivilligförbund som startades under 1950-talet.

COMEBACK MED 70-ÅRIG HISTORIA

I DAG HAR MAN omkring 500 medlemmar och fältartist har gjorts om till att vara en militär befattning, säkerhetsprövning krävs och man ingår i Försvarsmusiken.

– Det ger en stolthet att vara en del av Försvarsmakten och att kunna bidra med det vi är bra på. Vi har märkt av en annan inställning till att bli medlem sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. I dag är det lätt att värva medlemmar, samtidigt är det många

som inte skyltar med det utåt. Många av våra medlemmar är också att betrakta som stödmedlemmar, eftersom de är lite äldre, säger Maria Almlöv.

En ytterligare nyhet är att Fältartisterna nu är en grattistjänst som går att boka via Försvarsmusiken. Väl värt att tänka på för dem ute i organisationen som planerar evenemang av olika slag.

Trummisen Mårgan Höglund kom med 1995 inför en turné hos FN-bataljonen i Bosnien.

”Det ger en känsla av stolthet att vara en del av Försvarsmakten och kunna bidra med det vi är bra på ...”

– Jag kände att jag ville göra en insats. Vi kom ner till Bosnien i blå basker och fick åka SISU-vagn till basen. Vi var där i två veckor och underhöll soldaterna, man fick ju se en del där och förstod vad svenskarna hade att jobba med. Det kändes viktigt att ha gjort det. Jag hade ju gjort lumpen på musikpluton också, säger Mårgan Höglund.

Han tog en paus från Fältartisterna under barnåren, nu har han hunnit fylla 50 och är tillbaka bakom trummorna.

Nutid och dåtid knyts sam-

man. Fältartisterna har en gedigen historia. Bland dem som underhållit Försvarsmaktens personal finns många kända namn. Ulla Billquist, Alice Babs och Charlie Norman stod på scen under de första åren. När Abba-producenten Stikkan Andersson ansvarade för Fältartisterna på 70-talet var hans stjärnor med och underhöll Försvarsmaktens personal.

Mer oväntade artister har också enrollerats under årens lopp. Under en tid hade man

krav på sig att lika många män som kvinnor skulle vara med. Det kunde skapa problem, men det fanns en kreativ lösning.

Det sägs att Hasse "Kvinna-böske" Andersson registrerades som "fältartist kvinna" på 70-talet, så om hans smeknamn härrör därifrån får vara osagt. I samma kategori, "fältartist kvinna", lär också Ulf Lundell ha varit krigsplacerad. Om det blev några spelningar är oklart, men som han själv har uttryckt det: "En inställd spelning är också en spelning." På 90-talet sticker Thomas "Orup" Eriks-

Mårgan Höglund gjorde lumpen på musikpluton och spelade med Fältartisterna för första gången 1995.

Efter repetitionen ska all utrustning lastas på lastbilar för transport till Camp Adazi i Lettland.

De flesta låtar dras igenom två gånger under repetitionen.

son, Lasse Kronér och Lars-Åke "Babsan" Wilhelmsson ut.

HANDLAR OM FRED

DEN SENASTE TIDENS förändringar i omvärlden och Försvarsmaktens ändrade inriktning, från utlandsupdrag till försvar av Sverige och våra allierade har förändrat synen på Försvarsmakten. Svenska folkets förtroende för försvaret är högt och många har känslan av att vilja bidra.

– För min del handlar det om fred, frihet och demokrati. Musik behövs i alla lägen och jag vill vara där det är skarpt. Jag vill vara där och jag vill hjälpa till, säger Maria Johansson Josephsson, sångerska.

Hon är också frilansande

skådespelare vid Dramaten och lektor i musikalisk gestaltning med inriktning sång vid Musikhögskolan i Örebro.

KÄNNS I HJÄRTAT

FÄLTARTISTERNAS HAR INTE varit på utlandsturné sedan 2023 då de var i Mali. De har dock framträtt vid Heavy Airlift Wing (HAW) i Papa i Ungern under 2024 och 2025. Den nya banduppsättningen var åter på scen den 7 mars på Camp Adazi utanför Riga i Lettland.

– Att åka till Lettland är mycket mer som att åka till exempelvis Mali. Man bor och lever på campen och åker hem med nya erfarenheter och insikter. Många av soldaterna är ju så unga och man blir mycket

ödmjuk inför dem. Det känns gott i hjärtat!

– Vi talar om ett antal hundra personer som hoppar och sjunger med. Det är något alldeles underbart att se, säger Maria Almlöv. ◀

BANDET

Trummor: Mårgan Höglund

Bas: Jacob Dalnert

Gitar: Staffan Johansson

Sax: Mats Nordenborg

Trumpet: Staffan Persson

Klaviatur: Mats Tärnfors

Sång: Maria Almlöv, Maria Johansson Josephsson, Erik Janson

Ljus: Kin Isaksson

Ljud: Sanna Nordlander

NORSKA GARDET I STOCKHOLM

Hans Majestet Kongens Garde är omåttligt populärt i Norge. Det sattes ursprungligen upp i Stockholm och dess utmärkande uniform delades med ett svenskt förband.

Text Per Iko

Tidningen Fäderneslandet illustrerade saknaden efter de norska soldaterna.

ETT KORT KRIG mellan Sverige och Norge sommaren 1814 avslutades med konventionen i Moss. De två länderna skulle härnäst ha en gemensam kung. För att utföra kuriruppdragen mellan Stockholm och Kristiania (nuvarande Oslo) blev 38 man ur Akershus ridande jägare från år 1816 förlagda till Stockholm.

Den norska grundlagen medgav att kungen kunde stationera ett norskt garde i Sverige. När Oscar I den 6 maj 1856 påfordrade detta, fastställde det norska armékommandot att kommenderingen skulle bestå av tre officerare, sex underofficerare, två trumslagare och 100 frivilliga soldater. Tjänstgöringstiden i Stockholm sattes till två år.

Kapten Johannes Falkenberg utsågs till chef. I slutet av september 1856 samlades kompaniet i Kristiania för att samövas för att den 25 oktober avsegla med ångfartyg till Göteborg. Tre mindre ångbåtar förde sedan truppen på Göta kanal till Stockholm. Den 1 november nåddes >

OLE TOBIAS OLSEN/NASJONALBIBLIOTEKET.

Det sista storlägret på Ladugårdsgärde genomfördes i juli 1867 och samlade 14 375 man och 1 344 hästar. Övningar genomfördes omkring Stockholm och soldaterna förlades fyra och fyra i tält.

No 3

Bersaglierihatten och gröna epåletter infördes i det norska uniformsreglementet från 1860.

Med mörkgrön uniform och hatt m/1859 utmärkte sig Värmlands fältjägarregemente i svenska armén.

den svenska huvudstaden.

Kompaniet hänvisades till Stadens norra kasern i hörnet av Storgatan och Skeppargatan. Fastigheten hade inköpts 1812 av Stockholms stad för inkvartering av militära trupper. Under en tid hade byggnaden också använts som kolasjukhus. Som förläggning var den alldeles för trång för en så stor trupp och därtill med otillräcklig ventilation och undermåliga sanitetsanordningar. Enbart under de första elva månaderna inträffade 249 sjukdomsfall.

Förbandet hade från 1857 benämnts Det norske Gardeskarpskyttercompagni. I stockholmarnas mun kom soldaterna alltid att kallas de

norska skarpskyttarna, trots att det officiella namnet 1866 blev Hans Majestæt Kongens Norske Garde.

KARL XV BAKOM UNIFORM

OMVÄXLANDE MED SVENSKA gardesförband bestred Norska gardet vakthållningen vid Stockholms slott och Arvfurstens palats (nuvarande Utrikesdepartementet). Förbandet deltog också i Livgardesbrigadens fälttjänstövningar, liksom i storläger tillsammans med svenska förband.

Det Norska gardets uniform är än idag karaktäristisk. Det var kronprins Karl, från 1859 kung Karl XV, och varm anhängare av skandinavismen, som personligen låg bakom

utformningen. En viktig förebild var det samtida italienska nationella enandet, där en symbol utgjordes av den så kallade bersaglierihatten, en rundkullig, svart hatt med en plym av tuppfjädrar.

Att både ett svenskt och ett norskt förband delade på denna uniformspersedel skulle kunna stärka förhållandet mellan broderländerna. Därför utrustades ungefär samtidigt Värmlands fältjägare och Norska gardet med bersaglierihatten med en plym av hästtagel. I Sverige blev den udda huvudbonaden kortlivad då Värmlands fältjägare upphörde 1902.

Det var nog inte enbart uniformen som gjorde Norska

Efter hand förbättrades förhållandena i kasernen och en ny gymnastiksal stod färdig 1881. Efter Norska gardets utflyttning förlades Östermalms brandstation dit. I dag inryms där bland annat en förskola.

gardet mycket populärt i Stockholm. Nya rekryter hade kasernförbud tills de hade lärt sig hur man uppträdde korrekt i staden. Gardets ”hurtige marsj” väckte uppmärksamhet och bland stadens kvinnliga befolkning var de norska gardisterna uppskattade som kavaljerer.

VÄCKTE SKIDINTRESSE

PÅ VINTRARNA ÅKTE NORRMÄNNEN naturligtvis skidor. Vackra vinterdagar var det närmast folkvandring till Djurgården för att titta på de djärva hoppen i Sirishovsbacken. Det var de norska gardisterna som kom att väcka intresset för skidsport i Stockholm.

I början av 1888 beslöt den

norska regeringen om en omorganisation av den norska armén. Där ingick en reducering av Jægerkorpset, och Norska gardet skulle överföras som garnisonstrupp till Kristiania.

Den 25 september av-

fyrverkeri.

Söndagen den 30 september stod Norska gardet uppställt på kaserngården vid Storgatan. Ett leve utropades för Stockholm och med Svea livgardes musikkår i täten marsche-

”Det var med smärta han tog farväl och han berömde hur förträffligt gardet alltid hade utmärkt sig i hållning, disciplin och exercis.”

tackades Norska gardet av kung Oscar II. Det var med smärta han tog farväl och han berömde hur förträffligt gardet alltid hade utmärkt sig i hållning, disciplin och exercis. På kvällen anordnades flera avskedsfester jämte ett stort

rade gardet mot Stockholms centralstation. Stora skaror kantade vägen som gick förbi de svenska livgardenas kaserner. Strax efter klockan ett ljud ångvisslan och tåget med Norska gardet lämnade Stockholm. ◀

NYA ARBETSFARTYGEN FÅR UBÅTSNAMN

MARINMUSEUM

Ubåten HMS Sälén sjösattes 1955 och användes till 1980.

HMS SÄLEN OCH HMS Tumblaren blir namnen på marinens nya arbetsfartyg som just nu byggs i Spanien. Den förra Sälén var en ubåt – i Hajen III-klassen! Fartyget var den andra ubåten med det namnet och gjorde tjänst mellan 1955 och 1980. Den markerade för övrigt inledningen på Sveriges och Kockums tekniskt ledande ubåtar.

Även namnet Tumblaren har burits av ubåtar. Den första av

de två var faktiskt den första som byggdes hos just Kockums, tillsammans med systerbåten Svärdfisken. Båtarna var av Sjölejonet-klass.

De nya arbetsfartygen? De blir cirka 50 meter långa och deras uppgift att bärga torpeder och fungera som plattform för andra kvalificerade undervattensarbeten. Fartygen utrustas med en undervattensfarkost som går till 600 meters djup och en dykcontainer så

att dykare kan arbeta från plattformen.

– Fartygen ger marinen fler efterfrågade förmågor och blir ett viktigt komplement till HMS Belos som just nu används för undervattensarbeten, bland annat kopplat till kritisk undervattensinfrastruktur och dykeri, säger Robert Schöllin, chef för marinens materielkontor.

Arbetsfartygen ska levereras till marinen 2027–28.

GYMNASIEELEVER PÅ VINTERLÄGER I BODEN

I MITTEN AV MARS genomfördes årets vinterläger vid I 19, med 57 elever ur Bernadottегymnasierna i Sverige – fyra skolor för ungdomar med siktet inställt mot uniformsyren.

Veckan bjöd bland annat på isvaksbad och förlägningsbygge för en natt ute i fält.

– Det har varit en väldigt rolig vecka, vi har lärt oss jättemycket under lägret, sa skåningarna Zac Espinoza och Ludwig Tolstam som går på Bernadottегymnasiet i Malmö.

MATS CARLSSON/19

GAMLA NYHETER GAV NYA IDÉER

UNDER OMBYGGNADSARBETEN PÅ hangar 82 på flottiljområdet i Halmstad, där FMTS (Försvarets tekniska skola) håller hus, gjordes ett oväntat fynd: Ett välbevarat nummer av tidningen Halland från 19 mars 1945. Den hittades i ett lager av sand som använts som isolering mellan två våningsplan. Förstasidan berättar om dramatiska händelser i andra världskrigets slutskede.

Fyndet fick Anders Olsson på Teknikavdelningen, Michael Ahlgren och Morgan Sundén från Luftsystemavdelningen att börja fundera.

– Vi planerar att placera en egen tidskapsel i den nya byggnaden, berättar Anders Olsson.

Ännu har man inte bestämt innehållet, men ett nummer av Hallandsposten ligger nära tillhands.

Tidningen Halland gavs ut från 1876 till 1954

Anders Olsson, Morgan Sundén och Michael Ahlgren tänker placera en tidskapsel i nybygget.

och var en konservativ tidning med Halmstad som utgivningsort.

CHRISTIAN LÖVGREN/FÖRSVARSMAKTEN

USA LANSERAR F 47

Tre tillverkare tävlade om att få utveckla F 47-planet – Northrop Grumman, Lockheed Martin och Boeing.

I SLUTET AV MARS tillkännagavs benämningen på USA:s senaste stridsflygplan. Ett projekt som kallats NGAD, Next Generation Air Dominance, kommer att bli stridsflygplanet F 47. Tillverkaren Boeing får 300 miljoner dollar för att ta fram ett fungerande flygplan inom tre-fyra år.

Om benämningen F 47 är en blinkning till USA:s 47:e president, Donald Trump, får vara osagt. Planen för den futuristiska maskinen är att den ska ersätta det amerikanska flygvapnets nuvarande spjutspets F 22 Raptor.

Kontraktet för F 47-programmet ska vara värt 20 miljarder dollar. Vad en enskild maskin kommer att kosta när den är färdigutvecklad är för tidigt att sja om – men en stor prislapp blir det förstås. Siffror runt tre gånger vad en F 35 går på har nämnts.

Alla uppgifter om förmåga är förstås hemliga. Men det ska vara ett sjätte generationens stridsflygplan med smygteknik, möjlighet att kontrollera understödjande drönare och en rad andra förmågor.

Enligt projektgruppen kommer det att bli prisvärt, ha en enorm förmåga och bättre tillgänglighet än tidigare modeller.

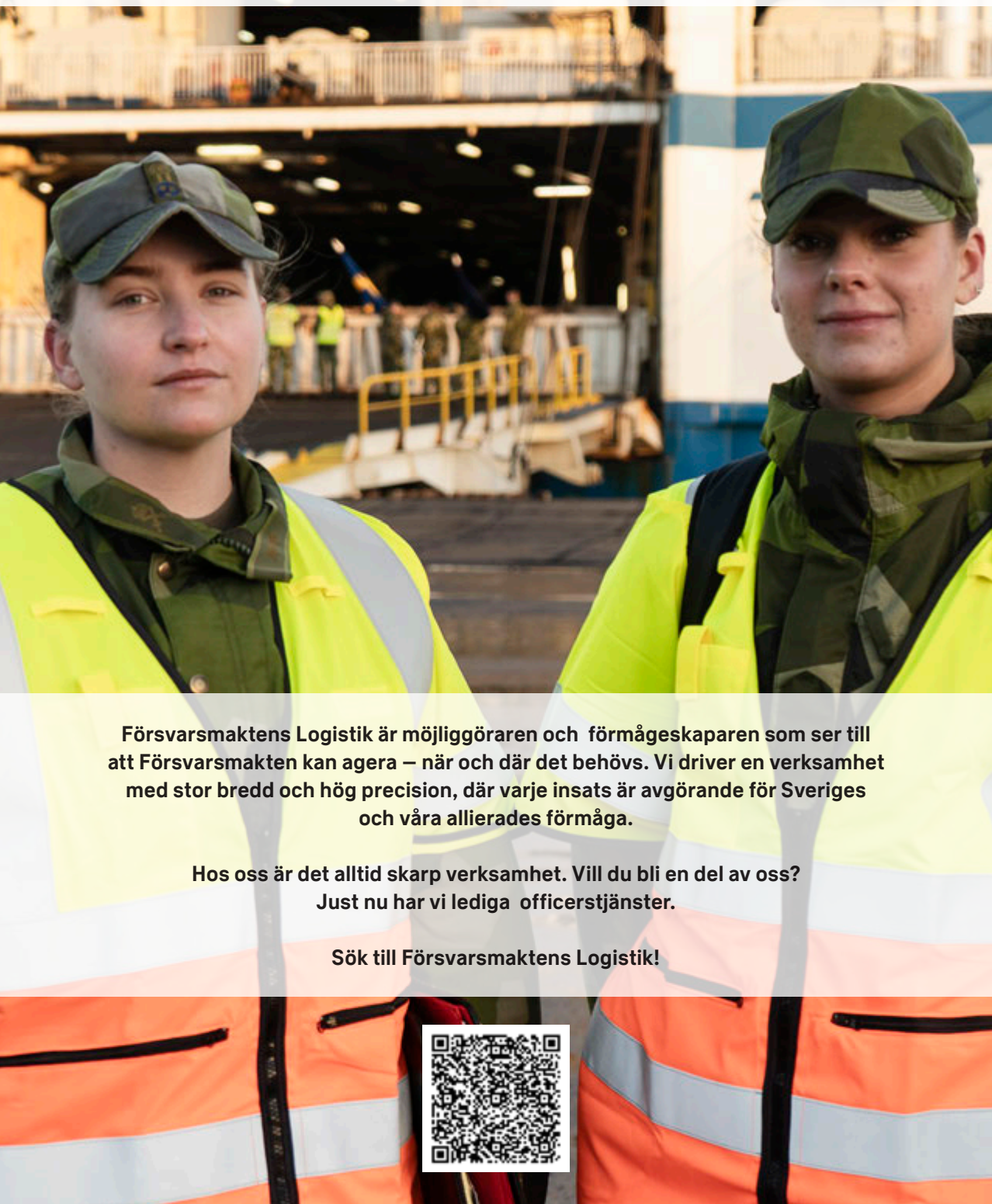
SIFFRAN

39 %

... av **Försvarets tekniska skolas**
27 734 anställda

(tidvis tjänstgörande ej inräknade) är civil personal.
(Källa: Försvarets tekniska skolas årsredovisning 2024)

FÖRSVARSMAKTENS LOGISTIK – ALLTID I SKARPT LÄGE

Försvarsmaktens Logistik är möjliggöraren och förmågeskaparen som ser till att Försvarsmakten kan agera – när och där det behövs. Vi driver en verksamhet med stor bredd och hög precision, där varje insats är avgörande för Sveriges och våra allierades förmåga.

Hos oss är det alltid skarp verksamhet. Vill du bli en del av oss?
Just nu har vi lediga officerstjänster.

Sök till Försvarsmaktens Logistik!

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Statens försvarshistoriska museer ett av alla föremål som finns i samlingarna.

DÖDERHULTARNS FLYGARFIGUR

"DET ENDA, SOM kunde ge livet någon mening, det var att susa fram oppe bland skyarna!"

Så uttryckte sig Axel Robert "Döderhultarn" Petersson, efter sin första flygning 1913. Det kom att bli tolv till, flera av dem vid Fälttelegrafkårens flygkompani på Malmen utanför Linköping. I år firas Döderhultarns minnesår vilket nu uppmärksammas på Flygvapenmuseum.

Döderhultarn blev känd under tidigt 1900-tal för sina karaktäristiska träfigurer som ställdes ut i såväl Stockholm som Paris och New York. "Fingerkrok" eller "Äktenskapet" var återkommande motiv, ibland som en kamp mellan två män

eller som här mellan man och kvinna. Kvinnan verkar bokstavligen dra ner mannen i det fördärv som Döderhultarn tyckte att äktenskapet var.

Hans intresse för flygplan väcktes en sommardag när han låg ute på Badholmen i Oskarshamn och tittade upp på molnen. En flygmaskin kom susande och han bestämde sig att just det skulle han vara med om! Nils Rodéhn var en av dåtidens främsta flygare och verksam inom arméflyget på Malmen. Döderhultarn följde med honom på två flygningar. Ju mer våghalsigt desto bättre!

På undersidan av figuren står att läsa: "Från Axel Petersson

till Flygaren å vännen Rodéhn 2/9 1919. En ringa gärd af tacksamhet för tvänne i allo förstklassiga "himmelsfärder". Längre lefve Br Rodéhn!!! D.S" <

Text **Marie Flood/**
Flygvapenmuseum

SVENSK FLYGHISTORISK FÖRENING

Axel Petersson under en av sina gästflygningar hos arméflygarna på Malmen, omkring 1919–1925. Fälttelegrafkårens flygkompani på Malmen.

Äktenskapet. Figuren skänktes 1919 till flygaren och vännen Nils Rodéhn.

FLYGVAPENMUSEUM/STINA HEDVALL

INTE RÄDD – MEN FÖRBEREDD

Michael Malm på Försvarsmaktens totalförsvarssektion beskriver en värld där den regelbaserade ordningen är på väg att kollapsa och säkerheten vi tagit för given hotas. För att möta osäkerheten krävs inte bara beredskap utan också mod att se verkligheten som den är och försvara de värden vi håller för självklara.

VI LEVER I EN extremt osäker och oförutsägbart tid där stora värden står på spel och vår säkerhet är utmanad. Den regelbaserade världsordningen som sedan länge utgjort grunden för vår säkerhet håller på att kollapsa. Den dåvarande estniska presidenten Toomas Hendrik Ilves sa 2014, efter Rysslands illegala annektering av Krim, att vi måste omvärdera vad vi menar med säkerhet och att vi var i outforskad terräng där tidigare regler inte gäller längre. Jag tror att det gäller i ännu större utsträckning i dag än vad det gjorde då. I det läge vi är nu lurar många faror och fallor.

Den utan tvekan största faran är den sortens rädsla som tar över vår förmåga att tänka, känna

JONAS HOLMBERG/FÖRSVARSMAKTEN

Att ingå i ett sammanhang och känna gemenskap är viktigt för att kunna hantera svåra situationer.

påfrestande situationer. Det första steget mot en sådan beredskap eller en känsla av sammanhang är att våga och vilja se verkligheten som den är och inte som jag vill att den ska vara.

Det andra steget är att vara klar över och stå för de värden, i det lilla och stora, som är värda att värnas, det som är viktigt att kämpa och göra uppoffringar för. Det tredje steget innebär att ta sitt ansvar och engagera sig, här och nu, för att

”Det andra steget är att vara klar över och stå för de värden, i det lilla och stora, som är värda att värnas.”

och handla. Rädsla är i grunden något positivt som hjälper oss mot faror genom att skärpa våra sinnen och mobilisera våra krafter, men om den tar över blir vi tankeförlamade och paralyserade. Blir vi tankeförlamade blir vi också reaktiva och förmår bara att anpassa oss efter andras, motståndarens, avsikter och agerande. Att vi ska vara rädda är precis det som våra motståndare vill att vi ska vara.

Vi ska inte vara rädda men vi behöver vara förberedda. Men vad innebär det att vara förberedd? Givetvis är det viktigt att vi har förberett oss på att kunna klara av svåra och påfrestande situationer genom att ha en bra hemberedskap, men det kanske viktigaste är att vi har en mental och existentiell beredskap. Man brukar prata om betydelsen av så kallad ”känsla av sammanhang”, det vill säga en upplevelse av att ens livssituation är både begriplig, meningsfull och hanterbar. Denna känsla av sammanhang bidrar till vår förmåga att hantera även svåra och

bidra med det jag har och med det jag kan.

I dag hotas vår demokrati, vår frihet och rätt att få leva som vi själva bestämmer. Vi kan inte längre ta det för givet. President Ilves ord ekar. Vi befinner oss i en ny säkerhetspolitisk situation där reglerna inte längre gäller. Ukrainas president Zelenskyj har tydligt beskrivit vad som står på spel. Ukraina är inte slutmålet utan hela Europa är hotat. Det måste vi våga inse och acceptera. Demokrati och frihet är värden värda att värnas. Vi har alla ett ansvar för att ta ansvar, engagera oss, och bidra till dessa värden. ◀

Michael Malm
Försvarsmaktens
totalförsvarssektion

BILDEN

Foto Daniel Klintholm/Försvarsmakten

ISKALL SPRÄNGKRAFT

Natos militärkommitté fick en explosiv show när de besökte Sverige i mars. Issprängningar, som den som genomfördes på en sjö på Bodens södra skjutfält, görs normalt för att exempelvis hindra en fiende.

FÖRSVARSMAKTEN BJUDER IN TILL STATSCEREMONIELLT HÖGTIDLIGHÅLLANDE AV VETERANDAGEN 29 MAJ

Sverige hyllar sina veteraner och hedrar minnet av de som betalat det högsta priset i arbetet för fred i olika krishärdar runt om i världen. Ceremonin äger rum vid veteranmonumentet Restare i anslutning till Sjöhistoriska museet, Stockholm. Det genomförs även flera lokala ceremonier runt om i landet.

I år uppmärksammas särskilt de veteraner som tjänstgjort på insatser runt om i världen mellan åren 1948-2000 och som inte uppmärksammats vid en tidigare veterandag. Det gäller de två första förbandsinsatserna i Kosovo samt observatörsinsatser, katastrofhjälp, fältsjukhus och övriga typer av insatser i Afrika, Asien, Europa, Nordamerika & Sydamerika.

08.00 Flaggorna hissas vid Sjöhistoriska museet.

09.00 – 17.00 Försvarsmakten, andra myndigheter och ideella organisationer m.m. visar upp sin verksamhet på utställningsområdet på Gärdet. Ett politikerseminarium genomförs som är öppet för allmänheten.

14.30 – 15.45 Veterandagsceremoni med kransnedläggning, hederstal och medaljering.

16.00 – Besökare ges möjlighet att lägga ner medhavd blomma.

16.00 – 21.00 Middag, utdelning av priset till årets veteran samt underhållning och samkväm i mässtältet.

21.00 Flaggorna halas.

Läs mer om detaljer rörande dagen och hitta information om anmälan på www.forsvarsmakten.se/veterandagen. Av säkerhetsskäl får väskor ej föras in på området. För mer information om väskförbudet vänligen läs mer på www.polisen.se/lagar-och-regler/vaskforbud-pa-storre-evenemang. Alla besökare ges möjlighet att, efter genomförd statsceremoni, lägga ner medhavd blomma vid monumentet. Du som är anhörig till någon som stupat/omkommit/avlidit under insats är särskilt välkommen. Vänligen kontakta oss i god tid före genomförandet på veterandagen@mil.se så har vi möjlighet att reservera plats åt er på hedersläktaren.